

“ਪਾਛੈ ਲਾਗੇ ਹਰਿ ਫਿਰੇ ਕਹਤਹਤ ਕਬੀਰ ਕਬੀਰ★” ਵਾਲੀ ਦਸ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਫੁੱਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸ਼ ਵੱਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹੈ, ਭੌਰੇ ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਗਿਰਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਚੀਜ਼ ਮਨ ਦਾ ਨਿਰਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜੋ ਲੋਗ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਸੋਤਾਂ ਆਇਏ ਭੁਲਾਵੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਭੂਤ ਖੇਡਾਂ ਹਨਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਨੂੰ Physically materialize (ਸਰੀਰ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ) ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜ਼ਾਪੜਾਏ ਆਪ ਉਚੇ ਉਠੋਂ। ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਹਿੱਤੇ ਦੇ ਸੁਧ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਗੰਢੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਹਿਨਸ਼ਾਹ ਕਿਵੇਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੈ। ਆਪ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਗਲ ਸਮਝਕੇ ਗਹੁ ਤੁ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਕੋਈ ਯੋਗ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਸਮ ਦਵਾਰ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹੁਣ੍ਹਲ੍ਹਣਾ ਜਾਂ ਕੁੰਡਲੀ ਦਾ ਸੁਲਭਣਾ, ਇਹ ਗੁਰੀਖਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨ।

ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਾਪਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ, ਮਾਯਾ ਦੀ ਚਾਹ ਤੇ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਤੇ ਉਤੇ ਉਠਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਂ ਇਸ ਰਸਤੇ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ। ਰੱਬ ਜੀ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ completely Surrender (ਮੁੰਕਮਲ ਸਮਰਪਣ) ਕਰ ਦਿਓ। ਜੇ ਉਹ ਬਿਲੀ ਦੇ ਬਲੂੰਗੜੇ ਵਾਂਛੂ ਸਾਡੀਡੀ ਆਪ ਹੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰੇਗਾ। ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਰੱਬ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਅੱਜਮੱਜ ਖਾ ਕੇ ਕੱਲ੍ਹੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਚਾਹੀਦਾ।

‘ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਜਕੁ ਮੁ ਸੰਬਾਹੇ ਠਾਕੁਰੁ ਕਾਹੇ ਮਨ ਭਉ ਕਰਿਆ।’

ਇਕ ਫਕੀਰ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤਕਤ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਛੱਡਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਫਕੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ:— ਇਹ ਮਹੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਜ਼ ਨਾਲ ਪਲੀ ਹੈ, ਫਕੀਰ ਦੀ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਝੱਲ ਸਕੇਗੀ। ਇਹ ਅਤਲਸਾਂ ਤੇ ਮਖਮਲਾਂ ਪਹਿਨਦੀ ਹੈ; ਫਕੀਰ ਤਾਂ ਪਾਟੇ ਕਪੜੀ ਸਾਂਈ ਦੇ ਤਕਵੇ ਤੇ ਤੇ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਫਕੀਰ ਦੇ

* ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ਜੀ—੫੫)

ਬੜੀ ਕਦਰ ਤੇ ਤੁੰਕੀਰ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬੇਟੀ ਬੀ ਸਾਦਗੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਫਕੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤੁੰਪੜੀ ਵਿਚ ਲੈ ਆਇਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਇਕ ਬਾਸੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਕੱਲ੍ਹੀ ਲਈ ਰੱਖ ਛਾਂਡਿਆ। ਜਦ ਫਕੀਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਸਾਨੂੰ ਰੱਬ ਜੀ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਲੋੜੀਏ ਜਿਹੜਾ ਫਕੀਰ ਕੱਲ ਵਾਸਤੇ ਰੋਟੀ ਲੁਕਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਰੱਖ ਦੇ ਰਾਜਕ ਹੋਣ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ।

ਪੱਲੇ ਕਦੀ ਨ ਬੰਨ੍ਹੇ ਪੰਡੀ ਤੇ ਦਰਵੇਸ਼।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਕਵਾ ਰੱਬ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਜ਼ਕ ਹਮੇਸ਼।

੨੪ ਸਤੰਬਰ ੧੯੮੧—੩੦ਸਤੰਨੀ (Lig: ii) ਦੇਖਣੀ ਯਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁੜਾਂ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖਣੀਆਂ ਮਿਸਮ ਰੇਜ਼ਾ ਯਾ ਭੂਤ ਵਿੱਦਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਮਾਸਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਜਿਵਾਵਨ ਤੱਕ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਚੀਜ਼ ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ ਠੰਢ ਵਰਤਣਾ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਸੁਭਾਉ ਬਦਲਦਾ ਹੈ—

“ਦੀਸਤ ਮਾਸੁ ਨ ਖਾਇ ਬਿਲਾਈ ॥

ਮਹਾ ਕਸਾਬਿ ਛੁਗੀ ਸਟਿ ਪਾਈ ॥

(ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫-੫੦

ਰਾਮ ਨੇ ਇਕ ਅਹਿੱਲਿਆ ਤਪਸੂਣੀ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਗੋਤਮ ਰਿਸੀ ਦੇ ਸਰਪ ਨਾਲ ਮਿਲ (ਪੱਥਰ) ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਮ ਨਾਮ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਗੁਸਾਂਈ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:—

ਕਹਉ ਕਹਾਂ ਲਗ ਨਾਮ ਬਡਾਈ ॥

ਰਾਮ ਨ ਸਕੈ ਨਾਮ ਗੁਣ ਗਾਈ ॥

(ਤੁਲਸੀ ਰਾਮਾਇਨ

ਨਾਮ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਜਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਲਗ ਰਿਆਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਰੀਰਕ ਕ੍ਰਿਆ ਨਾਲ ਹੀ ਚੁਕੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਜੀਭ ਨਾਲ ਜਪਣ ਜੀਭ ਨਾਲ ਜਪਿਆ ਇਹ ਫੇਰ ਆਪੇ ਹੀ ਹੇਠਾਂ ਲਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵਿਚ ਵੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਡਿਊਜ਼ੀ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਦੀਪਕ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੀ ਚਾਨਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੀਭ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਚਾਨਣ ਹੈ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨ। Introspection(ਵੀਚਾਰ) ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੋਨੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਤਾਕਤੀ ਜੇ ਕ੍ਰੋਧੀ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਕ੍ਰੋਧ ਵਧਾ ਲਵੇਗਾ; ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਫੁਰਨੇ ਤੇ ਹਰ Action (ਕੰਮ) ਨੂੰ ਵੀਚਾਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਵੀ Over-do (ਵਿਤੋ ਵੱਧ) ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹਉਮੈਂ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰੌਸ਼ਣੀ ਹੇਠ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਛੇਡੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਮਰਨ ਮੈਲ ਕੱਟਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਨਿਰਮਲ ਮਨ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੋੜਾ ਬੋੜਾ ਰੋਜ਼ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਲਗਾਰ ਲਿਵ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੇ Eternal (ਸੱਚ) ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਚੁਹੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ, ਜੋ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਖੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਸਮਾਪੀਆਂ ਲਾ ਬੈਠ ਅਸਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਖੇਲਦੇ, ਖਾਂਦੇ ਪੀਦੇ, ਜਗਤ ਫਸੌਡੀਆਂ ਤੋਂ ਉਥੋਂ ਤਰਦਿਆਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਬਣਨਾ ਹੈ।

-○-

੨੪-੯-੧੯੫੧

ਲੱਗਾ ਰਹੋ ਤਾਂ ਲੱਗਾ ਰਹੁ ਹਰਦਮ ਕਦੀ ਨ ਢੋਲ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੋਰਨਾਂ Prophets (ਪ੍ਰਾਰਥਾਅਂ) ਦੀ ਭੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉਸਾ ਹੈ ਆਗੂਆਂ) ਦੀ ਭੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉਸਾ ਹੈ ਈਸਾ ਦੇ ਰੱਬ ਪਾਸ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਠਦਾ ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਨੱਕੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਅਮੀਰ ਦਾ ਸਾਂਝੀ ਲਾਗੇ ਪੁੱਜਾਂ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਅਮੀਰ ਤੇ ਗਰੀਬ ਦੁਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਈ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਖਯਾ

ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਯਾਦ ਦੀ ਕਈ ਹੋਵੇ ਸਹੀ। ਜਦ ਤਕ ਸਾਡਾ ਮਨ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਨਿਮਿਤ ਵਿਚ ਹੈ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਵਿਚ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਆਸਾਂ Time space ਤੇ Causality (ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਨਿਮਿਤ) ਤੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁਕਣਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਸਿਖ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ Time (ਕਾਲ) ਤੋਂ ਉਤੇ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ (ਦੇਸ਼) ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ Doer (ਸਿਰਜਣਹਾਰ) ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਤੇ ਸ਼ਾਕਰ ਹੋ ਕੇ ਵਿਸ਼ਮਾਦ ਵਿਚ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਗੁਣਾ ਮਨ, ਉਨਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਨਿਮਿਤ ਦੀ ਵਿਥ ਨੂੰ ਮੇਟ ਕੇ ਸਾਈ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਮਲੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਸਾਂਝੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਤੋਂ ਕਦੇ ਇਕ ਛਿਨ ਆਂਦੀ ਹੈ ਜਦ ਮਿੰਡ (ਮਨ) ਤੇ Feelings (ਪ੍ਰਤੀਤੀ) ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੇ Finite (ਹੱਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ), ਰੂਹ Infinite (ਹੱਦ ਪਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਨਾਲ ਜਾ ਛੁੱਹਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਜਦ ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹੋਂ 'ਾਹ-ਵਾਹ' ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।

ਅਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਹੋਏ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲਗੇ ਗਿਆਂ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜਗਤ ਵਲੋਂ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲਿਵ ਲਾਈ ਰੱਖਣੀ ਹੈ।

"ਨਾ ਕੋ ਮੇਰਾ ਹਉ ਕਿਸੁ ਕੇਰਾ ॥
ਸਾਚਾ ਠਾਕੁਰੁ ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ ਮੇਰਾ ॥"

(ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੧ ਅਸਟ: ੧

ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ, ਜੀਉਂਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਬੜੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਰਜਨ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ 'ਕਿਸ਼ਨ' ਨੇ ਦਿੱਤਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਬੀ ਲੋੜ ਹੈ। 'ਕਿਸ਼ਨ' ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਸੰਸੇ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਅਖਰ ਦੁਇ ਭਾਖਿ ॥
ਹੋਇਗਾ ਖਸਮੁਤ ਲੇਇਗਾ ਰਾਖਿ ॥

(ਗੁਝੀ ਕਬੀਰ ਜੀ—੩੩

ਜੇ ਕਿਵੇਂ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਗਵਾਚ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰਦਮ ਕੰਮ ਕਾਜ ਕਰਦੇ
ਨੂੰ ਚਾਬੀਆਂ ਹੋ ਜਾਦ ਆਉਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ
ਵਕਤ ਜਾਦ ਅਛਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਚਾਬੀਆਂ ਦੀ Utility (ਲੋੜ) ਹੈ, ਇਵੇਂ ਨਾਮ
ਦੀ Utility (ਅਹਿਮੀਅਤ) ਦਾ ਮਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ। ਏਥੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
ਤਾਂ ਸਾਕ ਸੰਬੰਧੀ ਕੰਮ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅੱਗੇ ਗਿਆਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਨੇ ਹੀ ਕੰਮ ਆਣਾ
ਹੈ।

ਕਿਨਕਾ ਏਕ ਜਿਸੁ ਜੀਅ ਬਸਾਵੈ ॥
ਤਾਕੀ ਮਹਿਮਾ ਗਨੀ ਨ ਆਵੈ ॥

(ਸੁਖਮਨੀ ੧-੧

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵੀਰਜ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਤਰੇ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਬਣੇਹਾਂ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਨਾਮ ਇਕ nucleus (ਬੀਜ) ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਰੱਬੀਅਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ
ਦਾ ਕਿਣਕਾ ਮਾਨੇ ਜਾਗ ਹੈ।

ਜਦ ਤਕ ਨਾਮ ਦੀ Utility (ਲੋੜ) ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਲਗੇ ਆਦਮੀ ਬੇ ਬਹਿਰਾ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਇਤਨੇ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਤਦੇ
ਗੀ ਕੀਤੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾਮ ਜਦ ਮਿਲ ਗਿਆ ਘਾਲ ਤੁਸਾਂ
ਆਪ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖ ਬੀ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਮੁਨੀਮ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਆਓ
ਭਗਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇ ਸਕਦਾ
ਹੈ। ਜੇ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਸੋਨਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੇ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀਮਤ ਪੱਲਿਓ ਭਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਨਹੀਂ
ਤਾਂ ਬੇਈਮਾਨ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

'ਲਾਨਕ ਲੇਖੈ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰੁ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ'।

(ਵਾਰ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧-੯

ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈਂਸ ਵਾਸਤੇ ਆਤਮਾਮਾ ਦੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ
ਨਾਮ ਜਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਦੇ ਜੀਉਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ : ਇਸ ਦੇ ਬਹੀਰ ਨਾਮ
ਦਿੜ ਨਹੁੰਦਾ। ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਏ ਮਿਲਿਆਂ ਨਾਮ ਦਿ ਆਉਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਤੇ
ਮਿਠਾ ਲਈ ਹੈ, ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਤੀ ਪਛਾਣ ਇਹ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ।

ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਨੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਕੇ ਗੰਦੀ ਮੌਰੀ ਦਾ ਪਾਣੀ
ਪਾ ਦੇਵੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮੰਸੰਦਾ ਆਖਣਗੇ। ਜੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਗੰਗੋਤਰੀ ਦਾ ਪਾਣੀ
ਲਿਆਏ ਦੇਵੇਂ ਤਾਂ ਸਭ ਚੰਗਾ ਜਾਣਨਗੇ। ਅਸੀਂ ਜਿਵੇਂ ਹਾਂ, ਮੈਲੇ ਪਾਣੀ ਹਾਂ ਮੌਰੀ ਦੇ,
ਅਸਾਂ ਹਿਲੇ ਨਿਰਮਲ ਜਲਲ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਾਂਈ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ
ਲੇਗਾ ਅਜ ਕਲ ਦੇ ਵੇਦਾਂਗੁਂਤੀਆਂ ਵਾਂਕੂ ਐਵੇਂ ਆਪੇ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਨਹੀਂ ਬਣ ਬੈਠਣਾ।
ਸਾਡੀਆਤਮਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸੇ ਹੁਕੂਮੀ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ
ਉਂਗੇ ਰੱਖਤ ਦੇ ਪੱਤੇ ਤੇ ਜਥਲ ਦੀ ਬੂੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਹੀ ਉਛਲ ਕੇ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ
ਆਪਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਲਈ ਤਾਂ ਮਿਲਾ ਲਈ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਰਸਨ ਕੀ ਕਰਉ ਸਮਾਇ ॥
ਮੈਂ ਦਰ ਮਾਗਤੁ ਭੀਖਿਆ ਪਾਇ ॥

(ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੧-੨

ਮਿਲਿਆ ਨਾਲੋਂ ਮਿਮਿਲਾਪ ਦੇ ਜਤਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਵਾਦ ਹੈ।

-੦-

ਕਸੌਲੀ ਇਕ ਆਦਮੀ ਹੇਠੋਂ ਆਉਦਾ ਗਰਮ ਕੋਟ ਲੈ ਆਇਆ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ
ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਜੇ ਜ਼ਜ਼ੂਰੂਰਤ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਲੈ ਆਇਆ ਹੈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ
ਸੁਖ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਨਹੀਂ। ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਰਵੇਗਾ
ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਜਪੀ ਜਾਵੇ ਮਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਨਾ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨੂੰ
ਵਿਝ ਹੀ ਰਹੋਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯਾ

ਵਿਆਖਿਆ ਪੜਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਮਤਲਬ ਦੀ ਗਲ ਤਾਂ ਸਿਖ
ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ' ਇਹ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰਹਦੇ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਕੋਈ ਈ-੨ ਮੀਲਾਂ ਦੀ ਵਿਥ ਤੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਭੁੜ
ਬਰਸ ਹੋਏ ਏਥੇ ਇਕ ਜੱਟ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ
ਬੜੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਸੀ ਕ੍ਰਿ
ਅਨਪੜ੍ਹ। ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਮ ਦੀ ਰੰਝਣ ਇਕ ਰਮਤੇ ਸਾਧੂ ਤੋਂ ਲਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਇਉਂ ਕਿ ਇਥੇ
ਦਿਨ ਉਹ ਆਪਣਾ ਖੂਹ ਗੇੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਲਦ ਹਰਟ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਪਿੰਡ
ਗਾਧੀ ਤੇ ਬੈਠ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗਰਮੀ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਨਮ
ਰੱਤਾ ਸਾਧੂ ਉਹਦੇ ਖੂਹ ਤੇ ਆ ਨਿਕਲਿਆ, ਸਾਧੂ ਜੱਟ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ
'ਬਾਈ ਮਿੱਤਰਾ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਪਿਲਾ, ਸਾਂਝੀ ਤੇਰਾ ਭਲਾ ਕਰੋ। ਪਿਆਸਾ ਹਾਂ, ਜੱਟਨੇਖੋਂਗੇ
ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਫੇਰ ਵਿਚਾਰਿਆ 'ਸਾਧੂ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਫੋਕਾ ਪਾਣੀ ਕੀ ਪਿਲਾਵਾਂ? ਖੂ
ਤੇ ਗਾਂ ਤਾਂ ਬੱਝੀ ਹੀ ਹੈ; ਹੋਵੇ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦੀ ਲੱਸੀ ਹੀ ਕਰ ਦੇਵਾਂ।' ਇਹ ਸੋਚ
ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਝੱਬ ਨਾਲ ਗਾਂ ਚੋਈ, ਦੁੱਧ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਇਕ ਟਿੰਡ ਵਿਚ ਪਾ ਲੱਸੀ ਬਣਾਵੇ
ਸਾਂਝੀ ਫਕੀਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚਾ ਧਰੀ।

ਫਕੀਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਸੀਸ ਦਿਤੀ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ 'ਚੌਪਰੀ ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ
ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਭੁੜਖਾਬੀ ਹਾਂ। ਪਾਣੀ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਤੂੰ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਕਰ ਕੇ ਪਿਲਾਦਿਤੀ
ਜੱਟ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ—'ਆਪ ਰੱਬ ਦੇ ਸਾਂਝੀ ਫਕੀਰ ਹੋ, ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਜੋ ਸੀ ਹਸ਼ਰ ਜਾ
ਦਿਤਾ ਹੈ।' ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਫਕੀਰ ਵਿਸਮਾਦ ਰੰਗ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗ
“ਵਾਹ ਵਾਹ, ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਜੋ ਤੂੰ ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਸਮਝੀ ਅਰਪ ਦਿਤੀ, ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਜੋ ਸੜ੍ਹੇ
ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ—

ਕਹੁ—‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ’

ਜੱਟ ਨੇ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ—

‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ—ਵਾਹਿਗੁਰੂ—ਵਾਹਿਗੁਰੂ’

ਫਕੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਬੱਸ ਕਹੀ ਚਲ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਤੇ ਏਥੇ ਰੰਗ ਵਾਹਿਗੁਰੂ’

ਸਾਈ ਦੇ ਕਿ ਇਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕੀ ਫਲ ਲਗਦੇ ਹਨ'। ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਫਕੀਰ
ਤਾਂ ਰਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਜੱਟ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ
ਗੱਲਾਂ ਵਿਸਰ ਗਈਆਂ। ਇਕ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਨਾਮ ਦੀ ਰਟ ਲਾ ਬੈਠਾ। ਫਿਰ ਰਾਤ ਇਹੀ
ਜਾਪ ਕਰੀ ਜਾਵੇ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਗਦ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੂੰਹ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ
ਹੈ ਸੱਚ ਹੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਲੋਕ ਤਾਂ ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹਲ ਵਾਹੁੰਦੇ, ਸੁਹਾਗਾ ਫਿਰਿਦੇ ਤੇ ਨਦੀਣਾਂ
ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਵੇਂ ਹੀ ਮਾਮੂਲੀ ਜੇਹਾ ਖੇਤ ਵਾਹ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦਾ
ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬੀਜ ਕੇਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਚੁਤ ਫਲਦੀ ਤੇ
ਅਨਾਜ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਸਨੇ ਸਨੇ ਲਾਗੇ ਦੇਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਗਈ। ਲੋਕ ਇਸ ਪਾਸ
ਮਨੋਤਾਂ ਮੰਨਣ ਆਉਣ ਲਗ ਪਏ, ਰਿਇਹ ਜੋ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ ਬੋਲ ਦੇਵੇ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਵਾਕ ਸਿੱਧੀ
ਛੁਰ ਆਈ। ਆਖਰ ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਣ ਵਿਚ ਏਨਾ ਮਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ
ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੀਜਾਣਾ ਛੱਡਣ ਦਿੰਦਾ। ਖੂਹ ਤੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਤੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ'
ਦੀ ਰੱਟ ਲਗਾਈ ਰੱਖੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਰਦਾਰ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਲੱਗਾ—“ਬਾਈ
ਤੂੰ ਕੀ ਏਥੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ? ਤੇਰੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਾ ਲਿਆ
ਹੈ।” ਇਸ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ, ‘ਬਾਈ ਇਸ ਬਲਾ ਤੋਂ ਤਾਂ
ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਜਾਏ ਭਰਾ ਨੇ ਹੀ ਛੁਡਾਣਾ ਸੀ ਨਾਂ। ਇਹ ਉਪਕਾਰ ਹੋਰ ਕਿਸ ਲੋਨੇ ਕਰਨਾ ਸੀ?’
ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਨੰਬਰਰਦਾਰ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿਗਿਆ। ਜੱਟ ਤਾਂ ਤ੍ਰੀਮਤ ਵਾਸਤੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਬੀ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ। ਸਗੋ ਸੁਕਰ ਕਰ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਅਗਨਿ ਨਿਵਾਰੀ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਵ ॥
ਸੇਵਕ ਅਪੁਨੀ ਲਾਜਾਇਓ ਸੇਵ ॥

(ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫-੫੦

ਜਦੋਂ ਦੀ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਪੰਡਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੜੇ ਮਾਸ਼ੂਰ ਵਿਦਵਾਨ
ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤ ਸਸਨ ਤੇ ਚਾਰੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਵਕਤਾ ਸਨ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਨ।
ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸ਼ਰਪਾਲੂ ਸਨ। ਭਾਰਰਤ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਾਧੂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਪ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮਨੇ

ਸਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਭਾ—ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਵੇਰ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਭੇਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਦ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਅਸਰਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਸਵਾਮੀ ਜੀਓ! ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਵੇ, ਕਿਸੇ ਹਾਗਮ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਏਗਾ; ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।' ਆਪ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਆ ਗਏ, ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ 'ਤਾਂ ਈਸ਼ਤਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਵਿਰਕਤ ਸਾਧੂ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਹਰਦਵਾਰ ਤੋਂ ਨਾਭੇ ਤਕ ਹੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ਰਫੀਆਂ ਦੀ ਸੜਕ ਬੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਲ ਈਸ਼ਤਰ ਸਿੰਘ ਤੱਕੇ ਗਾ ਬੀ ਨਹੀਂ।'

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਡਤ ਈਸ਼ਤਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਪਾਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਜੱਟ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲਾਗੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਜੱਟ ਮੁਸ਼ਕਿਆ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰੱਟ ਲਾਈ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਬਹੁੰਤ ਹਲ ਵਾਹੇ ਜਾਂ ਸੁਹਾਗਾ ਦਿਤੇ ਦੇ ਬੇਤੀ ਬਾਬੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀ ਵੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਜੋ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਡਤ ਈਸ਼ਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੁਣੇ ਰਹੇ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਇਸ ਦੇ ਭਰ ਨੇ ਘਰ ਪਾ ਲਈ ਤੇ ਜਦ ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਭਰਾ ਨਾਲ ਲਿੜਿਆ ਨਹੀਂ, ਸੱਗ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਇਸ ਬਲਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਜਾਏ ਭਰਾ ਨੇ ਹੀ ਛੁਡਾਣਾ ਸੀ, ਹੋਰ ਇਹ ਉਪਕਾਰ ਕੌਣ ਕਰਦਾ? ਤਾਂ ਪੰਡਤ ਹੋਰੀ ਅਸਚਰਜ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਪੱਕੀ ਕਰ ਲਈ। ਆਪ ਆ ਕੇ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਠੀਕ ਸੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਪੱਕੀ ਕਰ ਲਈ। ਆਪ ਉਸ ਜੱਟ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ 'ਕਿ ਭਾਈ ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ?' ਜੱਟ ਨੇ ਕਿਹਾ 'ਮੇਰੇ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਸੋ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕੀ ਪਤਾ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।'

ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ—'ਜੇ ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇ?' ਜੱਟ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ—'ਜੇ ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਨਾਂ ਛੱਡਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਰਦਾ ਹਾਂ।'

ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮਾ ਹਉ ਜੀਵਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ॥

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਜੀਵਣੁ ਨਾ ਬੀਅਮੈ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਮੁ ਦਿੜਾਇ॥

(ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੪-੯੯)

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯਾ

ਇਹ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਪੰਡਤ ਈਸ਼ਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਇਉਂ ਜੀਵਨ ਆਧਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ॥'

(ਸੁਖਮਨੀ ੮-੫)

—○—

੨੯-੯-੫੧

ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ—

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਦਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗੁਣ ਹੀ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅਸੀਂ objectivity (ਮਫ਼ਉਲੀਅਤ, ਪਦਾਰਥਤਾ) ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਤਰਲੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦ ਕਦੇ subjectivity (ਫਾਇਲੀਅਤ, ਆਤਮੀਅਤਾ) ਵਿਚ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਮਿਲਾਪ ਹੈ। ਦਲੀਜਾਂ ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਮਿਲਾਪ ਦਾ। ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਾਲਦੀ ਹੈ, Infinite waiting infinite love, and infinite mercy. (ਅਨੰਤ ਇੰਤਜ਼ਾਰ, ਅਨੰਤ ਪਿਆਰ ਤੇ ਅਨੰਤ ਦਇਆ।)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਦ ਆਪਣੇ ਇਕੱਲ ਤੋਂ ਉਕਤਾ ਗਿਆ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਰਚੀ ਤੇ ਮਨੁੰਖੀ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਛਪਰੀ ਬਣਾਕੇ ਵਿਚ ਲੁਕ ਬੈਠਾ। ਸਾਡੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋਦ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਚਾਹ ਸਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇ।

ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਖੇਡ ਨੂੰ ਗੋਡੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇਣਾ ਮਾਲਕ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਇਕ ਵਾਰੀ ਲਕੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਏ, ਉਹ ਫੇਰ ਬੁੱਝਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਚਾਹ ਸਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇ।

ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਥ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਠੰਢ ਧੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸੀ ਹੈ ਇਹ ਹੀ ਕਾਢੀ ਹੈ। ਪੁੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਰੱਬ ਜੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਕੇ ਫੇਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਉਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜੋ ਤਾਰਨਾਂ ਹੋਇਆ

ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਤਰਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਜ਼ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਤੇ ਦਵਾਈ ਖਾਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਉਸ ਵੈਦ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮਰੀਜ਼ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਦੱਸੇ ਪ੍ਰੋਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਤਰਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਤੇ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਖੇਤਰ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਘਟੇਗਾ। ਅਸਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ; ਸੁਹਰਤ ਤੇ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਮੰਗਣੀ। ਅਸਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚਾਹ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਤ੍ਰਾਣ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਮਨ ਤੇ ਸਦਾ ਪਹਰਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਬਣਾਂਦਾ ਤੇ ਇਹੀ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਰੂਹ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਦੀ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਬੀ ਠੀਕ ਇਲਮ ਨਹੀਂ।

English channel (ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਜਲ ਮਾਰਗ) ਵਿਚ ਇਕ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਦੀ ਵਗਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਾਕੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹਨ। ਸਿਮਰਨ ਜਾਰੀ ਰਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਸੁਰਤ ਦਾ ਉਤਲਾ ਹਿੱਸਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਰੋਟੀ ਅਸੀਂ ਮਨ ਦੇ ਗਿਆਤ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜੜਮ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਿਆਤ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਗੀ ਜੇ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਕਰ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ। ਉਹ ਉਠ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਏਗਾ। ਜੇ ਰਾਗੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਨਾਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਰਸ ਬੀ ਆਏਗਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਬੀ ਬਹੁਤ ਆ ਜਾਏਗੀ।

ਨਾਮ ਸਿਰਫ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ, ਸਿਧੀ ਬੀ ਹੈ, ਨਾਮ—ਨਾਮੀ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੈ, ਤੇ ਉਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਗ੍ਰਾਂਡ ਟਰੰਕ ਰੋਡ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁਜਾਂਦੀ ਬੀ ਹੈ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਆਦਮੀ ਪੁਰਨ ਬੀ ਹੋ ਜਾਏ ਤਦ ਬੀ ਨਾਮ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਂ ਛੱਡੇ। ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਥਾਂ

ਅਪਣੀ ਇਹ ਲਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 'ਮੇਰੇ ਜਦ ਤਕ ਸਾਸ ਹਨ ਮੈਂ ਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ।'

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਥਾਹ ਸਾਗਰ ਹੈ, ਆਤਮਕ ਬੀਮਾਰਾਂ ਲਈ ਅਪਾਰ ਔਸ਼ਧੀ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਹੈ। ਸਿਰ ਦਰਦ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰ ਦਰਦ ਦੀ ਦਵਾਈ ਹੀ ਖਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪੇਟ ਦਰਦ ਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੋ। ਜੇ ਕੋਈ ਤੁਕ ਯਾਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਪਾਠ ਕਰੀ ਚੱਲੋ। ਕੁਛ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਪੂਰਾ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ ਉਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਖੇਲਣ ਵਾਸਤੇ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਅਰਥ ਯਾਂ ਕਥਾ ਬੜੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣੋ। ਕਈ ਆਪਣੇ ਮਤਲਬ ਵਾਸਤੇ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਗੀ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ। ਨਾਮ ਹੀ ਪਰਮੇਸ਼ੂਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਥਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਿੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

-0-

ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ

1. ਨੀਦ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ। ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਤ ਯਾਂ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਰੀਰ ਸੂਸਥ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਆਤਮਕ ਘਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
2. ਖੁਰਾਕ ਸੁਖਰੀ ਤੇ ਹਲਕੀ ਕਰਨੀ ਤੇ ਕਬਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।
3. ਕੋਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ—ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵੇਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਸੰਤੋਖ ਰਖਣਾ, ਸੱਚ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨਾ।
4. ਨਾਮ—ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਜਪਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣਾ ਵਿਚ ਅਧੇ ਹੀ ਲਹਿ ਜਾਏਗਾ ਤੇ Rythmical (ਇਕ ਸੁਰ ਲਗਾਤਾਰੀ) ਅਧੇ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।
5. Earth bound (ਭੂਮੀ ਤੇ ਭਟਕਦੀਆਂ) ਮਾੜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ influence (ਅਸਰ) ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਰੇ ਅਸਰਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੬. ਜਦ ਮਨ ਤਾਮਸਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਰਾਜਸਕ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਰਾਜਸਕ ਤੋਂ ਸਤੇ ਗੁਣ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਜਾ ਸਕੇਗੀ, ਤਥੋਂ ਗੁਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ।
੭. ਮਨ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰ ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਅਨੁਭੂਲ ਖੁਰਾਕ ਹੀ ਖਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
੮. ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜਕ ਹੋਣਾ ਹੈ ਫਾਇਲੀਅਤ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਮਫ਼ਤੀਲੀਅਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ।
੯. ਗੁਰਮੁਖ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਿਲਿਆਂ ਨਾਮ ਚਿਤ ਆਵੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧੇ। ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ :
- (੧) ਇਕ ਜੋ ਇਕਲਵੰਜੇ ਹੋ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੰਵਾਰਦੇ ਹਨ।
 - (੨) ਦੂਜੇ ਜੋ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਬੀ ਭਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ—
 - (੩) ਆਮ ਛੱਟਾ ਦੇਕੇ—ਯਾ
 - (੪) ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਰੂਹ ਨੂੰ ਪੁਗਾ ਕੇ।

—੦—

ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ, ੨੫.੨.੫੦

ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ —

ਸਾਡੇ ਪਾਪ ਕਿੰਨੇ ਭੀ ਹੋਣ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ; ਹੱਦ ਵਿਚ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੱਦ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਕਦੇ ਬੀ ਨਿਰਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਡੇ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੈ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਹੀਂ।

ਮੇਰੀ ਹਾਲੇ ਉਮਰ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਇਕ ਦੌਸਤ ਨੇ ਸੱਦ ਭੇਜਿਆ ਕਿਆ ਕੇ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਮਿਤ੍ਰ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਕੁੱਝ ਚਿਰ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਤਪਦਿਕ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ' ਹੈ ਤੇ ਹਾਲ

ਕਾਫ਼ੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਡੋਰ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਗੁੜ੍ਹਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਫੁੱਟ ਫੁੱਟ ਕੇ ਰੋਇਆ ਉਹ ਬੜੀ ਨਿਰਾਸਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ—ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਬੋਝਿਆਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮਹਿਮਾਨ ਹਾਂ; ਜਦ ਤੋਂ ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਨੇਕੀ ਦਾ ਰੰਗ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਹੁਣ ਮਰਨ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਾਨ ਤੇ ਆ ਬਣੀ ਹੈ, ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਨਾਂ ਆਉਦਾ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਤੇ ਕੀ ਬਣੇਗੀ? ਮਰ ਕੇ ਬੀ ਕੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਦਿਨ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਉਹ ਫੇਰ ਢਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧੀਰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ — ਭਰਾ ਇਹ ਦਸ! ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਹਾਜ਼? ਓਸ ਨੇ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਕਿ 'ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਗਰਕ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਬੀ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ।' ਮੈਂ ਕਿਹਾ : 'ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਤੂੰ ਬੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਂਗੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਅਥਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਪਾਪ ਹੋਣ ਸਭ ਗਰਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਜੇਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਸਮਝ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰ। ਪਾਪ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਹੈਨ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਮੇਹਰ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ; ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਦਰ ਮੱਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।' ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਪੁਛਿਆ — ਕਿ ਦੱਸੋ! ਹੁਣ ਫਿਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਝ੍ਹਿਆਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਆਇਆ ਹੀ ਨਾਂਹ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ—ਅਜੇ ਬੀ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਿਆਨ—ਹੁਣ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪੈਜਾਹ, ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਦੇਹ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਜਾਪ ਵਿਚ ਜੁਟ ਜਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਆਦਮੀ ਕਦੇ ਭੀ ਨਿਰਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਹੁਣ ਬੀ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਲੈ ਲਏਗਾ। ਸਾਰੇ ਫਿਕਰ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦੇ ਆਰਾਪਣ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਹ।

ਮੇਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚੈਨ ਆ ਗਿਆ, ਭਰੋਸਾ ਬੋਝ ਗਿਆ, ਤੇ ਉਸ ਨੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਦਿਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸੁਫ਼ਨੇ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਇਲਾਇਚੀ ਬੇਰ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਟਹਣੀ ਤੇ ਬੈਠ ਹੈ, ਤੇ ਬੜਾ ਬੁਸ਼ ਹੈ। ਜਦ ਮੈਂ ਬੇਗੀ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ—'ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮੇਹਰ ਕੀਤੀ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਰ ਸੱਦ ਲਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਮੈਂ ਏਥੇ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਦੇਖੋ—ਕਿਹੋ ਸੌਹਣੇ ਮਿਠੇ ਬੇਰ ਹਨ! ਲਓ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਖਾਓ! ' ਏਨੇ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਘੜੀ ਦੇਖੀ ਉਸ ਵਕਤ ਰਾਤ ਦਾ ਸਵਾ ਬਜਿਆ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਮੈਂ ਆਦਮੀ ਭੇਜਿਆ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਰਯਾਹਤ ਕਰਨ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਣੇ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾ—ਕਿ ਰਾਤੀ ਪੂਰੇ ਸਵਾ ਬਜੇ ਉਹ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਿਸ਼ਣ ਤੇ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੋ ਦਿਨ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਖੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਦੀ ਪਾਡੂ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

ਜੇ ਕੋਈ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਬੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਰਲੋਕ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਨਾਮ ਧਨ ਦਾ ਤੋਸ਼ਾ ਕੱਠਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਧਨ ਕੰਮ ਆਉਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹ ਹੈ :—

ਏਕ ਘੜੀ ਆਧੀ ਘੜੀ ਆਧੀ ਹੂੰ ਤੇ ਆਧੀ ॥

(ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ਜੀ—੨੩੨

ਅੱਧੀ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਘੜੀ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਦੇ ਹੀ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (Review of Reviews) ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਮਿਸਟਰ ਸਟੈਟ ਦੀ ਭੈਣ(Julia) (ਸੂਲੀਆ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪਰਲੋਕ ਤੋਂ ਕੁੱਝ(Spirit messages) (ਸੁਨੇਹੋ ਰੂਹਾਂ ਗਾਹੀ) ਭੇਜੇ ਸਨ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ (Letters of Julia) ਵਿਚ ਛੱਪੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੂਲੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਰੋਜ਼ ਵੀ ਸਾਂਈ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੇਗਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਏਥੇ ਪਰਲੋਕ

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯਾ

ਵਿਚ ਆਕੇ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ ਕਿ (what enormous wealth you have got) (ਕਿੰਨੀ ਭਾਰੀ ਦੰਲਤ ਦਾ ਤੂੰ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈਂ) ਹਾਂ; ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਕਾਫ਼ੀ ਅਸਾਸਾ ਜਮਾਂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਜੋ ਤੇਰੇ ਮਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਸੂਰਜ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਪੁੱਜ ਵੀ ਸਕੀਏ ਤਾਂ ਤਪਸ਼ ਨਾਲ ਸੜ ਹੀ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਨਿੱਘ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ (formless) (ਆਕਾਰ ਰਹਿਤ) ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨਾ ਉਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਰੂਪ (ਨਾਮ) ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲਾਹਾ ਖੱਟ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਆਸਾਨ ਹੈ।

ਨਾਮ ਜਪੋਂ। ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਭਟਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਕੰਮ ਆਉਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੋਰਾ ਭਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਰੱਜ ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਆਉਦਾ ਹੈ।

—੦—

੧੦.੧.੧੯੮੧

ਨਾਮ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਸਕਾਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਮਾਰਗ ਇਹ ਹੈ—ਕਿ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਚ ਹਿੱਕੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਰਸ ਭਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (conscious mind) (ਗਿਆਤ ਮਨ) ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਿਆਂ—ਇਹ (sub conscious mind) (ਅਗਿਆਤ ਮਨ) ਵਿਚ ਸਿੰਜਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਾਮ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਜਪੋਂ ਤੇ ਜਦ ਵੀ ਵਕਤ ਮਿਲੇ ਨਾਮ ਜਪੋਂ। ਦਿਨ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਹਲੇ ਵਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਐਵੇਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਸਫਲ ਕਰੋ। ਜਿਹੜਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਭੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਾਮ ਜਪ ਲਵੇਗਾ—ਉਸਨੂੰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੋਈ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਹੈ ਫਰਜ਼ਾਂ ਕਰੋ; ਕਪੜਾ ਵੇਚਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਗਾਹਕ ਆਇਆ
ਉਸ ਨੂੰ ਕਪੜਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਜਦ ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ—ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਏ।
ਫਰੋ ਕੋਈ ਗਾਹਕ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਣਜ ਲਿਆ। ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਰੋ ਨਾਮ
ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਏ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਇੰਡੂਝਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣਦੇ ਰਹੋ। ਐਉਂ ਵਕਤ ਦੀਆਂ
ਵਿਰਲਾਂ ਸੰਭਾਲੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸੀ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਦਿਨ ਦੇ ਖਾਤਮੇ
ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਨੋ ਕਿ ਇਕ ਦੋ ਪੰਥੋਂ ਰੋਜ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਨਾਮ
ਵੱਲ ਸੁਰਤ ਲਾਈ ਰਖਣ ਦਾ ਸੰਖਾ ਤੁਰੀਕਾ ਹੈ। ਗ੍ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ ਤਰੱਕੀ ਹੌਲੀ
ਹੌਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਘਬਰਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਚਾਹੀਦਾ।

ਜੇਹੜੇ ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਰੋ ਇਕਾਂਤ ਜਾ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਦੇ ਜਲਦੀ
ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਨ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਭਾਈ ਚਾਹ' ਚੰਗੇ ਆਦਮੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਨਾ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਨਿਹਾਸਤ ਉਦਾਸ ਹੈ।

ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਹੈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਿੰਧੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਟੱਬਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ
(ਸਿੰਘ) ਤੋਂ ਆਕੇ ਬੰਬਈ ਆਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਵੀਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਿੰਧੀ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ
ਲੜਕਾ ਸੀ, ਜੋ ਵਲੈਟ ਜਾ ਕੇ ਡਾਕਟਰੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੱਡੀ ਹੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ
ਸੀ। ਲੜਕੇ ਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵਲਾਇਤ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਆ ਕੇ
ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਬਾਕੀ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂ। ਲੜਕਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਨਾ ਆ
ਸਕਿਆ, ਅਖਰਕਾਰ ਭੈਣ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਵਲਾਇਤ ਗਈ, ਤੇ ਆਪਣੇ
ਭਰਾ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲੈ ਆਈ। ਇਥੇ ਲਿਆ ਕੇ ਲੜ੍ਹ ਦੇ ਮਾਪੇ ਤੇ ਭੈਣ ਇਹ ਚਾਹੁੰਕਿ
ਲੜਕਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰ ਸਿਖਾਂਦੀ ਵਿਚ ਜੀਵਤ ਹੋ ਵਲਾਇਤ ਜਾਵੇ; ਸੋ ਉਸ ਨੂੰ
ਇਕ ਗੁਰਮੁਖ ਪਾਸ ਲੈ ਗਏ ਏਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀਤੀ ਕਿ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਦਾ
ਸਿਖਯਾ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਦਾਨੁ ਕਰੋ।

ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ—ਕਿ ਨਾਮੰਡ੍ਰ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਘੱਟੋਂ ਘੱਟੋਂ ਅੱਧਾ ਪੰਥਾ
ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਂਗਾ ਏਨਾ ਵਕਤ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਮੇਰੀ ਤੇ
ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਹੈ।।। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰ ਦੇਖਣ ਜਾਣਾ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
ਅੱਧਾ ਪੰਥਾ ਮੈਂ ਕਿਥੋਂ ਕੱਢ ਸੁੱ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਇਹੋ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯ

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ—ਕਿ ਠੀਕ ਤੂੰ ਹਰ ਵਕਤ (busy)
(ਰੁੱਝਾ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ—ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਪਰ ਜਦ ਤੂੰ ਬਿਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ
ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਕੀ ਇਕੱਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਨਾਲ ਬੀਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਆਪਣੀ ਮੇਟਰ ਹੈ, ਆਪ ਤੌਰ ਤੇ ਮੈਂ ਜਦ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਟਰ
ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਚਲਾ ਕੇ ਇਕੱਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੇਸ ਤੇ ਨਰਸ ਭੀ
ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਗੱਲ ਆਸਾਨ ਹੈ, ਤੂੰ ਸਮਾਂ ਕਢ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਤੂੰ
ਮੇਟਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਜਾਵੇ ਜਾ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਕੇ ਅਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂਦਿਆਂ
ਆਉਦਿਆਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਰਿਹਾ ਕਰ। ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ
ਮਤਲਬ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ, ਗੱਪਾਂ ਨਾ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਉਹ ਸਮਾਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਖਰਚ
ਕੀਤਾ। ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ—ਹਾਂ ਇਹ ਮੈਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰਮੁਖ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿਖਿਆ ਪਾ
ਕੇ ਉਹ ਲੜਕਾ ਨਾਮ ਦੇ ਆਹਰੇ ਲਗ ਗਿਆ। ਭੈਣ ਭਰਾ ਦੋਵੇਂ ਖੁਸ਼ੀ 2 ਘਰ ਵਾਪਸ
ਆਏ। ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਲੜਕਾ ਵਲੈਤ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਸਿਖਿਆ
ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਤੇ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਪੁਰੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਕੋਈ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਲੜਕੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਖਤ ਲਿਖਿਆ—ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ
ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਬੜਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਜ਼ਬ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ
ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮੇਰੀ ਮਨ ਦੇ ਸੁਖ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ ਹੈ।
ਹਿਰਦੇ ਤੇ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਠੰਡਾ ਹੈ, ਸੁਖ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਬੜੇ ਖੇਡੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਜੀਵਨ
ਸੁਹਣਾ ਸਵਾਦੀ ਬੇ—ਪ੍ਰਵਾਹ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਨਾਮ ਦਾ ਪੱਲਾ ਕਦੇ ਨਾ
ਛਡਾਂਗਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਰਸ—ਭਰੀ ਰਸਾਇਣ ਹੈ ਜੋ ਪਾਰਸ ਵਾਂਗੂ ਜੀਵਨ ਹੀ ਪਲਟਾ ਦੇਂਦੀ
ਹੈ। ਇਹ ਖਤ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

—੦—

੧੧.੧.੫੧

ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਜਿੰਨੀ ਬਹੁਤੀ ਜੂਰੀ ਹੈ ਸਾਂਘੀ ਨੇ ਉਤਨੀ
ਗੇ ਬਹੁਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਦੁੱਧ ਘਿਉ

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯ

ਦੇ ਬੜੀਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮਹਿੰਗੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਸਭ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਥਾਂ ਸੌਖਾ ਤੇ ਸਸਤਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਵਾ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਪਰਾਣ ਲਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਛਿਨ ਥੀ ਜੀਅ ਨ ਸਕੀਏ, ਇਸ ਲਈ ਹਵਾ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੇਚਲ ਦੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਸਹਜ ਸੁਭਾਵ ਵਰਤਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬੜੀਰ ਜੀਵਨ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ਆ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਸਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ— ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਉਹ ਘਟ ਘਟ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ :—

"ਕਾਹੇ ਰੇ ਬਨ ਖੋਜਨ ਜਾਈ ॥
ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੋਪਾ ਤੋਹੀ ਸੰਗ ਸਮਾਈ ॥'
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਮੇਰੈ ਸੰਗ ਸਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫—੯੩)

ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਹੀ ਭਰਮ ਹੈ, ਇਹੀ ਸਾਡਾ ਦੁੱਖ ਹੈ।

ਦੇਖੋ ਯਾਦ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਮੁੱਲ ਹੈ ਤੇ ਭੁੱਲ ਜਾਣਾ ਕਿੰਨਾ ਘਾਟੇਵੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਟੰਕ ਵਿਚ ਇਕ ਸੌ ਰੂਪਿਆ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਲਹਿਣੇਦਾਰ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਨੇ ਸੌ ਰੂਪਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਅੰਦਰ ਰੁਪਏ ਹਨ। ਸੌ ਲਹਿਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਨਾਂ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸਾਖ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਰੁਪਏ ਹੋਣੇ ਨਾ ਹੋਣੇ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਡੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਰੋਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਵਿਕਰ ਤੋਂਖਲਿਆਂ ਤੇ ਡਰਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਭੁੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਭੁੱਲ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਾਨਮ ਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ। 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ'। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਨਾਲ।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯਾ

ਜਿਸਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਾਖਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਿਲਾਪ ਹੈ।
'ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਮਹਿੰ ਆਪਿ ਨਿਰਕਾਰਾ ॥'

(ਸੁਖਮਨੀ ੧-੮)

ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਇਹ ਹੈ—ਪਰ ਸਾਥੁ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਸ ਕੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਘੜੇ ਤਰੀਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਛੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ—

ਕੁਝ ਦੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਆਇਆ। ਮਸਜਿਦਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ-2 ਵਾਜ਼ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਗਰਦਾਂ ਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਕਿ ਇਹ ਸਾਹਿਬੇ ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੜੇ ਆਦਮੀਆਂ ਤੇ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਦੀ ਉਸ ਪਾਸ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਚੇਲੇ ਬਣਾਏ ਤੇ ਰੰਗਾ ਠਾਠ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਬੀ ਇਕ ਦੌਨੇ ਕਿਹਾ — 'ਖੁਦਾ ਰਸੀਦਾ ਫਕੀਰ ਆਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।' ਪਰ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਅੰਦਰੋਂ ਉਹ ਫਕੀਰ ਸੀ ਕੋਈ ਚੇਟਕ ਵਾਲਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਢਹਤਰ ਵਿਚ ਆਪ ਆ ਗਿਆ: ਤੇ ਬੜੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰੱਖ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਬੜਾ ਅੰਖਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਇਕੱਲੇ ਗਲ ਬਾਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਫੇਰ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਲੂ ਦਾ ਪਾਊਣਾ ਤਾਂ ਮੁਸਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਬੜਾ ਆਸਾਨ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਰੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ਼ ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਲੋੜ ਇਸ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਲਗਾੜਾਰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਭੁੱਲ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਕੀਰ ਦਿਲ ਦਾ ਨੇਕ ਸੀ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜੋ ਆਪ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹੋ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਕੁਗਲ ਵਿਚ ਵੀ "ਅਫ਼ਜ਼ਲੁਲ ਜ਼ਿਕਰ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਤਨੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝਿੰਡਿਮਿਨਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਬੜੇ ਵਿਖਿਆਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸਲੀ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ (Subconscious), (ਹੇਠਲੇ ਮਨ) ਵਿਚ ਯਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਧਿਆਨ (ਤਵੱਜੋ-ਸੁਰਤ) ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੋਗੀ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਤਾਂ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਯਾਦ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਈ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਹੂਰ ਲੇਲਾ—ਲੇਲਾ ਕਰਦਾ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੇਲਾ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਵੱਸੀ। ਇਸ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਲੇਲਾ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਉਹ ਏਨਾਂ ਲਿਵ ਲੀਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਦ ਲੇਲਾ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੇਲਾ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀ ਸੀ।

ਰੱਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੀ (feeling) (ਪ੍ਰਤੀਤੀ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਐਉ ਜਿਵੇਂ ਕੁਰਸੀ ਨਾਲ ਜੇ ਦਾਸਣਾਂ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੀਏ ਤਾਂ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ (feeling) ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

—○—

੧੨.੧.੫੧

ਅੰਕੜ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮੁਸਕਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਢੋਈ ਨ ਦੇ ਸਕੇ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਾ ਕਉ ਮੁਸਕਲੁ ਅਤਿ ਬਣੈ ਢੋਈ ਕੋਇ ਨ ਦੇਇ ॥
ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਦੁਸਮਨਾ ਸਾਕ ਭਿ ਭਜਿ ਖਲੇ ॥
ਸਭੋ ਭਜੈ ਆਸਰਾ ਚੁਕੈ ਸਭੁ ਅਸਰਾਉ ॥
ਚਿਤਿ ਆਵੈ ਓਸੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਲਗੈ ਨ ਤਤੀ ਵਾਉ ॥

(ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੫ ਅਸਟ—੨੯)

ਨਹਿਰ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿਖ ਇਨਜੀਨੀਅਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਕਣੀਕ ਮਿਲੀ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਘਾਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੁੱਝ ਪਿਛਲੇ ਕਰਣੀ ਕਿਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਘਾਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਪਣੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਐਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਗਏ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਅਣਬਣ ਹੋ ਗਈ। ਆਪਸ ਦੇ ਤਾਂਲਕ ਬਹੁਤ ਵਿਗੜ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਝੂੰਠ ਵਲੋਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਫਾਸਾ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਤੇ ਖੁਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਤ ਬਣਾਈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤ, ਜੋ ਹਾਲੇ ਪੱਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਭੋਲ ਪਈ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਬਦਨਾਮੀ ਤੋਂ ਡਰਿਆਂ ਆਤਮਧਾਰ ਕੰਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਇਗਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਨਹਿਰ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕੋਟ ਲਾਹ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਹੀ ਲੱਗੇ ਸਨ ਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਘਾਈ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਫਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦ ਨਾਮ ਰਸਨਾ ਤੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯਾ

ਆਈ। “ਗੁਰ ਮੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ” ਦੀ ਯਾਦ ਹੋ ਗਈ। ਜੋ ਸਵਾਮੀ ਸਭ ਦਾ ਰਾਖਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆ ਗਿਆ। ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੱਚਾ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਖੁਨਾਮੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਡਰਾਂ; ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਤੁਕ :—

ਸੋ ਡਰੈ ਜਿ ਪਾਪ ਕਮਾਵਦਾ ਧਰਮੀ ਵਿਗਸੇਤੁ ॥

(ਵਾਰ ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੪-੫

ਬੱਸ ਮਿੰਧ ਸਾਹਿਬ “ਵਾਹਿਗੁਰੂ—ਵਾਹਿਗੁਰੂ” ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਕੋਈ ਅਮਰੀ ਕਾਂਗ ਆਈ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤ ਚੜਾਓ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਜੋ ਭੈ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਆਤਮਧਾਰ ਕਰਨ ਲਗੇ ਸਨ, ਹਣ ਗਿਆ; ਨਾਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੋ ਕੇ ਨਿਭਤ੍ਹੁ ਹੋ ਗਏ। ਮਨ ਵਿਚ ਸਾਂਤੀ ਆ ਗਈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ, ਉਧਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੱਚ ਉਘੜ ਆਇਆ ਤੇ ਮੁਖਾਲਫਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨਿਸਫਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਉਂ ਨਾਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੱਤੀ ਵਾਉ ਵੀ ਨਾ ਲਗਣ ਦਿਤੀ।

ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਧਨ ਦੌਲਤ ਐਸ਼ੂਰਯ ਪਦਾਰਥ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਸਿਰਫ ਸਿਰਫਨ ਕੀਤਾ ਨਾਮ ਹੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਮਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਵਰਗੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਨਾਮ’ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਅਮੇਲਕ ਦਾਤ ਹੈ। ‘ਗੁਰਬਾਣੀ’ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਵਿਦਿਆ ਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਏਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਰਨ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਮਿਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹੁਕਮ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਮਿਸਟਿਕ (ਆਤਮ) ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਪਿਛਲਿਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਪਾਰਗਰਾਮੀ ਸੰਤ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ? ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ “ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ” ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸਾਂ:

ਮੈਂ ਪਿਛੈ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਿਅਹੁ ਨਿਰਬਾਣੁ ਜੀਉ ॥

(ਗਮਕਲੀ ਸਦੁ

—○—

੧੯-੧-੫੨

ਵਿਸਰੁ ਨਾਹੀ ਦਾਤਾਰ ਆਪਣਾ ਨਾਮ੍ ਦੇਹੁ ॥
ਗੁਣ ਗਾਵਾ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਨਾਨਕ ਚਾਉ ਏਹੁ ॥

(ਸੁਹੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅਸਟ : ੫

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣਾ ਇਕ ਚਾਉ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਸੋ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਜਦ ਸਵੇਰੇ ਨੂੰ ਜਾਗ ਆਵੇ, ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਮੱਝੋ ਕਿ ਸੁੱਤਿਆਂ ਵੀ ਸਿਮਰਨ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਸੁੰਦਰ ਚੀਜ਼ ਦੇਖੋ, ਆਪਾਣੀ ਸੁਰਤ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਕਰਤੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਜਦ ਖੁਬਸੂਰਤ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਵੇਖੀਏ, ਉਸ ਦਾ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੱਸ ਜਾਏ। ਇਉਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਪੱਕਦੀ ਹੈ। ਕਰਤੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਹ ਦੇ ਬਾਦ ਕੁਝ ਵਰਹੇ ਰਿਸਤਾ ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਦ ਇਹ ਰਿਸਤਾ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਜਣਾਂ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਰੂਹ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੋ। ਦੌਨੋਂ ਜੋ ਰਲ ਕੇ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਰਾਹ ਚੱਲਣ ਤਾਂ ਗਿਰ੍ਹਸਥ ਸੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

-੦-

੨੦-੧-੫੨

ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਣੇ ਜਾ ਨਾ, ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ।

ਹਰੀਜਨ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਂਈ ਸੁਣ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਵਾਹ ਵਾਹ, ਸੁਕਰ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਰਹੀਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੋਈ ਭਾਣਾ ਕਿਉਂ ਵਰਤਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਹਰ ਐਭੀ ਨਿਭੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ, ਯਾਦ ਵਿਚ ਤੇ ਸੁਕਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਲੜ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਤੋਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕਈ Prophetic (ਅੰਤਰ ਯਾਮਤਾ ਵਾਲੇ) ਬਚਨ ਜਾ ਅਸੀਸਾਂ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬਰਕਤ ਤੇ

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯਾ

ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਦ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰ ਦੇਣਾ ਸੁਰੂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ disappoint (ਨਿਰਾਸ) ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਨੂੰ; ਜਿਹੜਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੋਵੇ, ਮਿਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵੇਰ, ਮੈਂ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਡੇਰੇ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਓਹ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਲਾਗੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਉਡੀਕ ਕੇ ਚਲੇ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਆ ਕੇ ਸਾਡਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਜੋ ਦਰਸ਼ਨ ਵਸਤੇ ਆਏ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਫੌਰਨ ਆਦਮੀ ਦੁੜਾਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਵੇ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ—ਕਿ ਸਾਥੂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਂਈ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਵਾਲਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਉ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਰ ਅਟਕਾਈ ਰੱਖਦੇ।

-੦-

੨੧-੨-੫੨

"ਇਕ ਸਿਖ ਦੁਇ ਸਾਧ ਸੰਗੁ, ਪੰਜੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ★ ਆਪ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਭੀੜ ਹੈ ਉਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ।"

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੀ ਚਲੋ। ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਉਹ ਛਿਨ ਆ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਹੜੀ ਸਾਂਝੀ ਕਾਲ ਫਾਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਾਂ ਉਹ ਛਿਨ ਜਿਸ ਥਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ :-

ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਏ ॥
ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ ॥

ਸਿਮਰਨ ਦਾ result (ਨਤੀਜਾ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ : ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਠੰਢ ਦਾ ਵਾਪਰਨਾ, (ਪਾਤ: ੧੦
ਚਿਕੁਟੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਦਾ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਣਾ (ਕੱਠਾ ਹੋਣਾ) ਤੇ ਸੁਖਮਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਣਾ।

-੦-

ਗਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵਾਰ ੧੩ - ੧੯

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯਾ

੨੨.੧.੫੨

ਕਰਮ absolute (ਅਤੁੱਟ) ਨਹੀਂ, ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਆਦਿ ਬੀਂ ਹੈ ਤੇ ਅੰਤ ਬੀਂ ਹੈ। ਕਰਮਾਂ ਪਰ ਰੱਬੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਗਵੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਰਮ ਆਪ ਫਲਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ mercy (ਦਇਆ) ਤੇ ਮਥਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡਾ ਪਿਤਾ ਜੋ ਹੋਇਆ। ਅਸਾਂ ਉਸ ਦੀ ਓਟ ਭਰੋਸੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ। ਮਨ ਨੇ ਤਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲਾਓ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਂ ਸਫਲ ਹੋਵੇ। ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਰੇਤ ਪਾਕੇ ਪੀਸਣ ਦਾ ਕੀ ਵਾਇਦਾ? ਕਣਕ ਦਾ ਪੀਸਣਾ ਪਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਆਟਾ ਨਿਕਲੇਗਾ।

'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ'। ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰ ਲਵੇਗਾ, (ਆਪਣੇ-ਤਜਰਬੇ ਵਿਚ ਪਾ ਲਵੇਗਾ)।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਉਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ inferior (ਮੁਦਰ) ਸਮਝ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਸਿਖ ਸਿਰਫ individually (ਆਪਣੀ ਇਕੱਲੇ ਦੀ ਹੀ) ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਸ ਨੇ "ਪੰਥ" ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਨੂੰ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਨੇ ਤੀਜੀ ਨੂੰ ਪੰਥ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਉਂ ਹੀ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਡਾਕਟਰ ਜੇ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਹੀ ਸਫ਼ਾਈ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਗਲੀ ਵਿਚ ਪਲੇਗ ਪੈਂਗ ਹੋਏ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੀ ਮਹੱਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ - "ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸਰ"। ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਂਦੇ ਉਸ ਦਾ ਹਥ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਰੁਕ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੰਗੁਨ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਸਤਿਸੰਗੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂਨੂੰ ਚਰਨ ਧੂੜ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਭੇਜੋ, ਜੋ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਤੇ ਲਾਕੇ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਵੱਲ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ—ਕਿ ਮੇਰੀ ਚਰਨ ਧੂੜ

ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਹੈਂ ਬੀ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾਮ ਦੀ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਤੂੰ ਬੀ ਨਾਮ ਦਾ ਲੜ ਫੜ। ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਬੀ ਉਹ ਤਾਕਤ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਹੜੀ ਤੇਰਾ faith (ਭਰੋਸਾ) ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

-੦-

੨੩.੧.੫੨

ਸੇ ਸੰਜੋਗ ਕਰਹੁ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ॥
ਜਿਤੁ ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਚਾਰੇ ॥

(ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫-੩੨)

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਤੁਕ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਅਸਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਫੇਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਖੜੇ ਹੋਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਅਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹ੍ਹ—

ਸੇ ਸੰਜੋਗ ਕਰਹੁ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ॥
ਜਿਤੁ ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਚਾਰੇ ॥

(ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫-੩੨)

ਤੇ ਫੇਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ—

ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮ ਹਾਂ, ਜੀਵ ਹੋਣ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਭਰਮ ਹੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਭਰਮ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਜੀਵ ਕਿਤਨੀ ਬੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਉਹ cent per cent (ਪੂਰੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਸੌ ਫੀਸਦੀ) ਗਿਆਨਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਇਕ ਲਕੜੀ ਦੇ ਛੁੱਟ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਕਰਨ ਲਗੀਏ ਤਾਂ ਇਕ ਹੱਦ ਆ ਜਾਏਗੀ ਜਦੋਂ ਤਰਖਾਣ ਆਗੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕੇਗਾ, ਪਰ mathematically (ਹਿੱਸਾਵ ਵਿਚ) division (ਤਕਸੀਮ) ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ।

ਸਿਮਰਨ ਦਵਾਰਾ soul (ਰੂਹ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾ ਪੁੱਜਦੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੇ infinite (ਅਨੰਤ) ਹੈ ਇਸ finite (ਅੰਤ ਵਾਲੀ) soul (ਰੂਹ) ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਵਾਰਾ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਰੇ ਇਕ

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯਾ

ਪੇੜ ਦੇ ਇਕ ਪੱਤੇ ਉਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਹੈ, ਆਪ ਗਿਰ ਕੇ ਰੇਤ ਵਿਚ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਪਰ ਸਮੁੰਦਰ ਉਛਲ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਬੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੀ ਅਸਾਂ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮੱਖੀ ਜਦ ਫੁੱਲ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਭਿਣ ਭਿਣਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਜਦ ਸੁਰਤ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋ ਗਈ, ਰਸ ਮਾਣ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਲਗ ਗਏ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਨਾਮ ਅਧਾਰੁ ॥

(ਸੁਖਮਨੀ ੮-੪)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਇਕ ਵੇਰ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ, ਜੇ ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਹਿਣ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਮਝੇ ਸਿਮਰਨ ਸਫਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਲ ਕਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਸਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ rythmical (ਤਾਲ ਬੱਧ) ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਫੇਰ ਸੂਖਮ ਹੋ ਕੇ ਯਾਦ ਭਰੇ। ਇਹ infinite (ਅਨੰਤ) ਨਾਲ touch ਕਰੇਗੀ (ਛੁਹ ਜਾਵੇਗੀ), ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਹੈ, ਇਹ ਰਸ ਭਰਪੂਰ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। soul (ਰੂਹ) ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ, ਮਨ ਵਿਚ ਠੰਢ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ, ਤੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਚਾਨਣਾ (ਇਸ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਾ ਸਮਝਣਾ) ਭਾਸੇਗਾ, ਤਬੀਅਤ ਵਿਚ ਖੇੜਾ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੈਂ life (ਜੀਵਨ) ਤੋਂ ਇਹ ਸਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਹੁਲਾਰੈ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਭਾਸੇ। ਜੇ ਕਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾ ਭਾਸੇ ਤਾਂ ਸਿਮਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਰੀ ਰਹਵੇ। ਦਿਲ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹਟਿਆ ਰਹੇ।

ਸਿਖੀ ਵਿਸਤਾਰ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ :— “ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ”। ਅਸਾਂ ਸਿਮਰ ਸਿਮਰ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ, ਆਪਣਾ ਸੋਇਆ ਮਨ ਜਗਾਉਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਤਿਗੁਰ divine (ਰੱਖੀ) ਗੁਰੂ ਸਨ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਗਿਆਨ, ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਤੇ divine (ਰੱਖੀ) ਤੋਂ ਸਿਲਿਆ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਸਿਖ ਨੇ

ਦੀਖਿਆ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪ ਪਰਮੇਸ਼ਰ (ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜਾ) ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਲਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। “ਸਤਿਗੁਰ ਸਉ ਲਾਇ ਚਿਤੁ” ਤੇ ‘ਗੁਰਮੁਖ ਸਉ ਕਰਿ ਦੋਸਤੀ★’। ਸਿਮਰਨ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਕੇ ਸਿਖ ਨੇ ਆਪ ਜਪਣਾ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਾਲੀਮ mature thoughts (ਪੱਕੇ ਵਿਚਾਰ) ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਬੀ ਸਮਝਣਾ ਆਂਖਾ ਹੈ। sub-conscious (ਹੇਠਲੇ ਮਨ) ਦੀ ਹੱਦ ਮਲੂਮ ਕਰਕੇ western science (ਯੂਰਪ ਦੀ ਸਾਈਨਸ) ਨੇ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਇਹ ਨਾਮ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੇਠਲੇ ਮਨ ਦਾ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਇਹ ‘ਤਲਹੀਅਲ’ (ਰਤਾ ਸਚਿ ਨਾਮ ਤਲਹੀਅਲ ਸੌਂ ਗੁਰੂ ਪਰਮਲੁ ਕਹੀਐ) ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੂਰਪ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਮਨ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਜ ਕੱਲ ਸੰਤ ਲੋਕ ਕੁਝ ਕਰਾਮਾਤ ਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮਾਇਆ ਠਗਣੀ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਖਰ ਨੂੰ ਉਹ ਰੱਖ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਬਹਿੰਦੇ ਹੈਨ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਦਾਉਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਡੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ। ਇਹ divine (ਰੂਹਾਨੀ, ਅਮਰੀ) ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹੈਨ। ਦੰਭੀ ਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗਿਆਨ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ—ਉਹ ਦਰ ਅਸਲ ਅਵਾਣ ਹੈ, ਤੇ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ divine (ਅਮਰੀ) ਗੁਰੂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹਨ ਇਸ ਨਿਸਚੇ ਨੂੰ ਜੇ imagine (ਖਿਆਲ) ਵਿਚ ਬੀ ਪਕਾਓ ਤਾਂ ਵਕਤ ਆਵੇਗਾ ਜਦ ਇਹ ਗਲ ਸੱਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਸੁਖ ਦੇਵੇਰਗੀ।

ਇਕ ਬਾਪ ਆਪਣੀ ਚੌਥੀ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਰ ਵੰਡ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਇਕ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਰੁਪਿਆ, ਜੋ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਗਵਾ ਦਿਤਾ

‘ਗੁਰੂ’ ਤੋਂ ‘ਗੁਰਮੁਖ’ ਨਾਲ ਜਗਾਯਾਸੁ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਇਹ ਵਿਤੇਕ ਹੈ।

ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਦਬ ਛਡਿਆ ਤੇ ਤੀਸਰੇ ਨੇ ਬਿਉਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਨਫ਼ਾ ਖੱਟਿਆ ਤੇ
ਬੜਾ ਧਨੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਸਾਂ ਬੀ ਨਾਮ ਦੀ ਪੁੰਜੀ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਮਰ ਸਿਮਰ ਕੇ
ਨਾਮ ਧਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਅੱਗੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਵੇਗੀ। ਜਿਹੜੇ ਨਹੀਂ ਸਿਮਰਦੇ,
ਜਾਂ ਛੱਡ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਓਹ ਰਾਸ ਗਵਾ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਯਾ ਦੱਬੀ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਅਸਲ
ਕੁੰਗਾਲ ਓਹ ਹਨ, ਏਥੇ ਬੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਬੀ—

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ— ‘ਚੰਦ ਬੀ ਮੈਲਾ ਹੈ ਸੂਰਜ ਬੀ ਮੈਲਾ ਹੈ’ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਜਦ ਆਪ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਓਗੇ, ਤੁਸਾਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਮੈਲੀ ਭਾਸੇਗੀ। ਪੰਜ ਵਿਕਾਰਾਂ—ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਅਹੰਕਾਰ—ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ, sublimate (ਮੁਤੀਹ, ਅਧੀਨ) ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਾਬਲੀ ਹਨ; ਅਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਹੈ।

-○-

୨୪-୨-୫୩

ਰੂਹ ਸਾਡੀ ਬੜੀ ਖੂਬ—ਸੂਰਤ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਬਾਈ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਯਾ ਕਦੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇਖਕੇ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਅਸਰ ਹੋਣ ਇਹ ਦਬਾਉ ਉਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਵੇਰ ਇਕ ਡ੍ਰੀਮਤ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਚੁਸ਼ਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਹ ਵਿਚ
ਇਕ ਡਾਕੂ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਤੇ ਉਹ ਉਸਦੇ ਕਪੜੇ ਲਾਹੁਣ ਲਗਾ। ਡ੍ਰੀਮਤ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ
ਕਿਹਾ : ਵੀਰਾ! ਮੈਨੂੰ ਨੰਗੀ ਨਾ ਕਰ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਘਰ ਚਲ। ਉਥੋਂ ਜਾ ਕੇ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਪੜੇ
ਪਾ ਲਵਾਂਗੀ ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਆਂਗੀ। ਡਾਕੂ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਡ੍ਰੀਮਤ ਨੇ ਘਰ ਆ
ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਚਨ ਪਾਲਿਆ ਤੇ ਬਹੌਰ ਕਿਸੇ ਦਰੇਗ ਦੇ ਹੋਰ ਕਪੜੇ ਪਾ, ਪਹਿਲੇ ਡਾਕੂ ਦੇ
ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਡਾਕੂ ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਹੋਇਆ। ਡ੍ਰੀਮਤ ਦੇ ਇਸ ਕਰਤੱਵ
ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਜੁੰਬਲ (ਹਲੂਣਾ) ਦਿਤਾ। ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੁਧਰ ਗਿਆ। ਅੱਗੇ
ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਨੇਕੀ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕੀਤੀ।

'ਗੁਣ ਗਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਤਿ ਨਾਨਕ ਚਾਉ ਏਹੁ'। ਨਾਮ ਜਪੁ ਚਾਉ ਨਾਲ ਕਰਾ
ਹੈ। ਫੇਰ ਇਸ ਜੰਪ ਨਾਲ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਵੀਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤਰਿ ਖੂਹਟਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ
ਸ਼ਬਦੇ ਕਾਢਿ ਪੀਐ ਪਨਿਵਾਰੀ ॥

(ਵਡਹੰਸ ਮਹਲਾ ੩, ਛੰਤ-ਪ

ਹਰ ਇਕ ਕੰਮ ਨਾਲ, ਜਿਹੜਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਰ ਬਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਦਿਲ ਤੇ ਇਕ ਘਾਉ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਦੇਹੀ ਰੋਗ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਫਰੀਦ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ –

ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ ਗੁਸਾ ਮਨ ਨ ਹਢਾਇ ॥
ਦੇਹੀ ਰੋਗੁ ਨ ਲਗਈ ਪਲੈ ਸਭ ਕਿਛੁ ਪਾਇ ॥

(ਸਲੋਕ ਫਰੀਦ-੧੮)

ਜਦ ਕੋਈ ਵਿਵਰਜਿਤ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਏ ; ਉਸ ਨੂੰ justify ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ। ਗਲਡੀ ਪਰ ਪਛਾਵਾ ਕਰੋ, ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰੋ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਮਾਫ਼ੀ ਲਈ। ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਏਦਾਂ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬਲ ਦੇਣਗੇ, ਤੇ ਆਧਰਕਾਰ ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਜਿਤ ਪਾ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਸਾਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਉਂ ਅਸੀਂ ਸਾਂਝੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਰਖਰ ਹੋ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।

“ਅਗੈ ਪੁਛ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸਣ ਨੀਸਾਣੈ ਜਾਇ ॥”

(ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੧-੨)

ਇਹ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਜੋ ਬੁਰੇ ਕਰਮ
ਕਰਾਂਗੇ ਤੁਂ—

ਕਬੀਰ ਜਾ ਕੀ ਦਿਲ ਸਾਬਤਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਉ ਕਹਾਂ ਖਦਾਇ ॥

ਮਰਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ ਤਾਂ

ਅਗੈ ਜਾਤਿ ਨ ਜੋਰੂ ਹੈ ਅਗੈ ਜੀਓ ਨਵੇ ॥

(ਵਾਰ ਆਸਾ ਮਹਿਲਾ ੧-੧੯

(ਵਾਰ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧-੧੧
ਏਥੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ; ਉਥੇ ਤਾਂ ਨਾਮ ਨਾਲ
ਹੁਹ ਸੁੰਦਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਦੀ ਹੀ ਕਦਰ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਮਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਪਹਿਲੀ disappointment(ਨਿਰਾਸਤਾ) ਰੂਹ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੱਟਿਆ ਧਨ ਤੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰੂਹ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੇ ਹੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਜਖਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਜਖਮ ਰੂਹ ਦੇ ਮਰਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਲੁਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜਖਮ ਧਲਦੇ ਹਨ, ਮੈਲ ਕਟੀਦੀ ਹੈ, ਅਰੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਫੇਰ ਰਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਮ ਜਪਤ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲ ਹੋਵੈ ਸੂਖੇ ਸੂਖਿ ਗੁਦਾਰਨਾ ॥

(रामकली महला ५, अस्ट ५

ਮਨ ਨੂੰ ਅਸਾਂ positive(ਮਜ਼ਬੂਤ—ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ) ਬਨਾਉਣਾ ਹੈ। ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਨਿਮਰਤਾ ਰਖਣੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਲੋਚਣਾ। ਪਰ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਹਲੀਮੀ ਠਾਲ ਲਲਕਾਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੀ। ਗੁਰੂ ਤੇ ਮਾਨ ਰਖਣਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਤ ਉੱਚੀ ਰਖਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

“ਰਾਖਾ ਏਕੁ ਹਮਾਰਾ ਸੁਆਮੀ ॥
ਸਗਲ ਘਟਾ ਕਾ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੋਇ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਗਿ ਅਚਿੰਤਾ ॥
ਜਹਾ ਕਹਾਂ ਪ੍ਰਭੁ ਤੁੰ ਵਰਤੰਤਾ ॥੨॥ (ਭੈਰਉ ਮ: ੫-੨

ਇਸ ਪਤੀਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ—

ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਫ਼ਕੀਰ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪਾਕ-ਬਾਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਤੇਬਾ ਕਰ ਲਈ; ਤੇ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਣਾ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਨਾ ਮਾਰੇ ਤੇ ਨਾ ਦਹਾੜੇ। ਮਸੀਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਗੇ ਪੈ ਰਹੇ, ਤੇ ਜੋ ਮਿਲੇ ਖਾ ਛੱਡੇ। ਉਸ ਦੀ ਗੁਰੀਬੀ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਲ ਬੀ ਉਸ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰਨ, ਤੇ ਇੱਟਾਂ ਵੱਟੇ ਮਾਰਨ। ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੇ ਛੁਪ ਕੇ ਦਿਨ ਕਟਣ ਲਗਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਆ ਦੇਖਿਆ, ਓਸਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਿਆ। ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਆਖਿਆ—ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੂੰ ਦਹਾੜਨਾਂ ਕਿਉ ਛੱਡ ਦਿਤਾ? ਸੌ ਦਹਾੜਨਾਂ ਨਹੀ ਛੱਡਣਾ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

---O---

੨੬-੨-੫੨

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਡਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ। ਜੋ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹੋ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਦਾ axiom (ਮੁਢਲੀ ਸਚਾਈ) ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਅਗੇ ਚਲਣਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ personal relation-ship (ਨਿਜੀ ਸਬੰਧ) ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ relation-ship (ਸੰਬੰਧ) ਹਉ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਜਪ ਤਪ ਨਾਲ destroy (ਖਤਮ) ਨਹੀਂ ਕਰ ਦੇਣੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਯਾਦ-ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਇਹ ਤੱਤਕ relation-ship develop ਕਰਨੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਸਬੰਧ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ।

ਮੀਤੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਹਮ ਮਾਨਾ ॥

ਮੀਤ ਕੇ ਕਰਤਬ ਕੁਸਲ ਸਮਾਨਾ ॥ ੧ ॥

ਏਕਾ ਟੇਕ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਚੀਤ ॥

ਜਿਸੁ ਕਿਛੁ ਕਰਨਾ ਸੁ ਹਮਰਾ ਮੀਤੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਗਊੜੀ ਮਹਲਾ ੫-੧੦੯)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੋ ਕਰਦਾ ਹੈ ਚੰਗਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਇਨਸਾਨੀ ਗਲਤੀਆਂ ਵਿਚ ਬੀ ਭਲਾਈਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਦਰਬਾਸਤ ਲਿਖੀ ਤੇ ਜਿਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਅਰਜੀ ਦੇਣੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਘਰੋਂ ਤੁਰ ਪਏ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਪਾਦਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਜਲਦੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਸ ਪਾਦਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਮਾਲੀ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਤੇ ਫੜ ਲਿਆ। ਇਹ ਬੜੇ ਘਬਰਾਏ। ਮਾਲੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਦਰੀ ਦੇ ਰੂਬਹੁ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਪਾਦਰੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਲ ਸੁਣੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤਰਸ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ; ਮੈਂ ਉਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ੍ਹ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ।

ਹੂਹ ਨੂੰ ਨੰਗੀ ਕਰ ਜੋ ਮਾਲਕ ਇਸ ਦੀ ਖੁਬਸੂਰਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਇਸ ਤੇ ਰੀਝ ਪਵੇ, ਜੱਫੀ ਪਾਲਵੇ, ਤੇ ਫੇਰ ਜੱਫੀ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਛੱਡੇ। 'ਮੇਰੇ ਸਾਂਈਆਂ ਜੀਓ' ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਇਹ

ਕਿਆ ਸੁਹਣਾ ਕਿਹਾ ਹੈ—

ਹੋ ਅਸਲੀਅਤ 'ਮੈਂ ਮੰਗੇ' ਦੀ !
ਕਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਖੜਾ ਕਰ !
ਲਾਹ ਕੇ ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਕਪੜੇ,
ਰੰਗ ਆਪਣੇ ਨਿਖੜਾ ਕਰ !
ਮਤਾਂ ਕਿਤੇ ਓਂ ਅਸਲਾਂ ਮਾਲਕ,
ਰੀਝ ਪਵੇ ਤੈਂ ਨਿਖਰੀ ਤੇ !
ਮਾਰ ਲਵੇ ਕੁਈ ਜੱਡਾ ਤੈਨੂੰ,
ਜੱਫੀਓਂ ਫੇਰ ਨ ਨਿਕਲਯਾ ਕਰ !

(ਮੇਰੇ ਸਾਂਈਆਂ ਜੀਓ

ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੇ ਪਰ ਕਰਮ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਲਿਖਤ ਤੇ ਲਕੀਰ ਫੇਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਲਿਖਣ ਹਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਚੁੰਮ, ਜੋ ਚੀਚ—ਗਲੋਲੇ ਪਾ ਦੇਵੇ। ਆਪ ਦਾ ਇਹ ਖਿਆਲ ਇਕ ਹੋਰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਐਉ ਆਉਦਾ ਹੈ—

ਲਿਖਿਆ ਮੇਟ ਨ ਕੋ ਸਕੇ,
ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਤਹਿਕੀਕ ।
ਲਿਖਣੇ—ਹਾਰੀ ਕਲਮ ਪਰ,
ਵਾਹ ਸਕਦੀ ਹੈ ਲੀਕ ।
ਕਲਮ ਜਿਦ੍ਹੇ ਇਹ ਹੱਥ ਹੈ ।
ਚੁੰਮ ਹੱਥ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ।
ਚੀਚ ਗਲੋਲੇ ਜਾਣ ਬਣ,
ਹਰਦ ਲਿਖੀਦੇ ਠੀਕ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ personal relation ship (ਨਿਜੀ ਸਬੰਧ) ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਗਲ ਇਹ ਹੈ। ਸ਼ਰਹ (ਰਹਿਤ) ਤੇ ਧਰਮ ਹੋਰ ਗਲ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਡਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਕੇ ਸਾਡੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਤੇ comfort (ਸੁਖ) ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੁਗਤਾਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਸ਼ਟ ਕਦੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਆਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਦੀ ਸਾਡੀ ਭਲਾਈ ਵਾਸਤੇ।

ਇਕ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਭਗਤ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਬੀਮਾਰੀ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਆਪ

ਸੇਵਕ ਬਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਭਗਤ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਕੇਚਲ ਝੱਲਣੀ ਪਈ। ਕਰਮ ਜੋ ਭੁਗਤਾਉਣੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਮੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ
This becomes a fact ਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ—

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤਿਸੁ ਸਦਾ ਸਮਾਲੇ ॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫—੯੩

—੦—

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ੨੨.੨.੫੨

ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ Nakedness (ਨਿਰਮਲਤਾ) ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ white light (ਸਫੈਦ ਰੌਸ਼ਨੀ) ਸਾਰਿਆਂ ਰੰਗਾਂ ਦਾ synthesis (ਜੋੜ) ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੇਦਾਂਤ, ਯੋਗ, ਯਾ Tolstoy ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੋਗੇ, ਤਾਂ ਬਾਣੀ ਉਹਨਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਜ਼ਮੂਆ ਜਾਪੇਗੀ।

ਕਈ ਵੇਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਮਤਿ ਬੀ ਦਸ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਵੱਖਰਾ ਹੈ; ਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ temperament (ਸੁਭਾਉ) ਵਾਲੇ ਦੀ ਸੁਰਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਕਦੇ ਚੜ੍ਹਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਉਤਰਾਉ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਗੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਚੇ ਹਨ ਮੁਖਤਲਿਫ ਸੁਭਾਉ ਤੇ ਸੁਰਤ ਦੀਆਂ ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਸਿਖਿਆ ਨਾਲ ਮਦਦ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ।

ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਇਹੀ message (ਸੁਣੋਹਾ) ਹੈ ਕਿ ਸਦਾ ਇਸ ਲੋੜ ਵਿਚ ਰਹੋ:-

ਵਿਸਰੁ ਨਾਹੀ ਦਾਤਾਰ ਆਪਣਾ ਨਾਮੁ ਦੇਹੁ ॥
ਗੁਣ ਗਾਵਾ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਨਾਨਕ ਚਾਉ ਏਹੁ ॥

(ਸੁਹੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅਸਟ-੧੯

ਇਸ ਤੁਕ ਵਿਚ Emphasis (ਜ਼ੋਰ) "ਚਾਉ ਏਹੁ" ਤੇ ਹੈ।

ਮੈਂ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਅੱਖਰ ਅੱਖਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੈ। ਸਿਰਫ expression (ਦੱਸਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ) ਜੁਦਾ ਹੈ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਹਰਿਮੰਦਰ ਵਿਚ "ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ" ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਅਜ ਤਕ ਕਾਇਮ ਹਨ।

ਇਹ ਸਿਰਫ divine person (ਗੁਹਾਨੀ ਪੁਰਸ਼) ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਇਕ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ—

(੧) ਰੂਹਾਨੀਅਤ spiritualism

(੨) character (ਚਾਲ ਚਲਣ)

(੩) Ritual (ਰਹੁ ਰੀਤੀ) ਪੂਜਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ। ਰਹੁ ਰੀਤਿ least (ਆਖਰੀ) ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ritual (ਰਹੁ ਰੀਤੀ, ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ) ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ spirituality (ਰੂਹਾਨੀਅਤ) ਫੇਰ ਲਿਆਵਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

—੦—

੨੦-੩-੫੨

ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਦੇ ਮਾਨੋ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਸਨਾ ਨਾਲ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਜਪੋ, ਜਾਂ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤੁਕ ਨੂੰ ਹੀ ਉਚਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ "ਕਾਮ ਕੋਧ" ਆਦਿ ਵਿਕਾਰ ਸੁਖਮ ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਭਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ is source of all health (ਸਾਰੇ ਬਲ ਤੇ ਤੰਦਰੂਸਤੀ ਦਾ ਸੌਮਾ) ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ is all beauty, all bliss (ਸਾਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰਾ ਵਿਸਮਾਦ ਹਸ ਹੈ)। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਵਡਿਆਈ ਵਾਲੀ

ਕੋਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਤੁੱਕ ਮਨ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਿਮਰਨੀ ਯਾ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਉਚਾਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਤੁੱਕ ਹੈ—

ਊਚ ਅਪਾਰ ਬੇਅੰਤੁ ਸੁਆਮੀ।

ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਨਾਮ ਰਟਣ ਨਾਲ ਮਨ morbid (ਬੀਮਾਰ ਜਿਹਾ) ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਜਦ ਮਨ ਵਿਚ ਯਾਦ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ "ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ" ਹੈ ਤਾਂ "ਜੈਸਾ ਸੇਵੇ ਤੈਸੇ ਹੋਇ" ਦੇ ਅਸੂਲ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਤੇ ਚਾਉ ਵੱਸ ਜਾਏਗਾ।

ਸਿਮਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਫੁਰਨਗੀਆਂ। ਉਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਉਪਰੀ ਜਾਹਰੀ ਚੰਗਿਆਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਸੀਤਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ, ਆਦਿ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—

ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਜਨਮੈ ਗਵਨੁ ਮਿਟਾਇਆ।

(ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧, ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ ੨੦
ਆਸੂਰੀ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦੈਵੀ ਗੁਣ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

"ਦੀਸਤ ਮਾਸੁ ਨ ਖਾਇ ਬਿਲਾਈ" ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ justify ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਉਸ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਉਹ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹਜੂਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਬਲ ਬਖਸ਼ਣ ਤੇ ਫੇਰ ਗਲਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛੁਤਾਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜਦ ਤਕ ਆਦਤ ਤੇ ਪੂਰਾ ਕਾਬੂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਨਾਮ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਣ ਦੇ ਬਾਦ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ from inner mind ਆਪੇ ਹੀ ਧੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

—੦—

੨੨-੩-੫੨

"ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ"

(ਸੁਖਮਨੀ ੮-੫)

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਪੂਰਨ ਪਦਵੀ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਨਾਮ ਦਾ ਲੜ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਦੀਆਂ ਜੋ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਰਸਨਾ ਜਪਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਦੀ ਰਹਵੇ। ਇਹ ਜੋ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ -

"ਗਿਆਨੁ ਭਇਆ ਤਹ ਕਰਮਹ ਨਾਸੁ"*

ਇਸ ਵਿਚ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਵਾਲੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਗਾਦ ਹੈ। ਨਾਮ ਕਰਮ ਨਹੀਂ, ਜੀਵਨ ਹੈ। ਨਾਮ ਨਾਲ ਮਨ ਜਾਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੀ ਨੀਦ ਵਿਚ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਗਲਤਾਨ ਹੁੰਦਾ। ਗਿਆਨ ਦੀ ਕੋਈ ਉੱਚੀ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾਮ ਛੱਡ ਸਕੀਏ। ਨਾਮ ਨੇ ਆਖਰ ਤਕ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਜਪਣ ਦੀ ਅੰਤਮ ਸਵਾਸ਼ਾਂ ਤੇ ਲੋੜ੍ਹਾਂ ਹੈ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਹਉਮੈ ਸੂਖਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ : - ਆਖਰਕਾਰ ਭੰਬੀਰੀ ਦੇ ਖੰਭ ਵਰਗੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਹਉਮੈ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜੋ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ vacuum ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਫੌਜੀ ਵਰਦੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਜੇਹੜੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਧੰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਦਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ : -

ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਹੋਇ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥

(ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮ: ੧-੬)

* ਟੈਰਓ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ-੧

ਏ ਮਨ ਮੇਰਿਆ ਤੂ ਸਦਾ ਰਹੁ ਹਰਿ ਨਾਲੇ॥
ਹਰਿ ਨਾਲਿ ਰਹੁ ਤੂ ਮੰਨ ਮੇਰੇ ਦੂਖ ਸਭਿ ਵਿਸਾਰਣਾ॥

(ਆਨੰਦ-੨)

ਮੇਰਾ ਕੋਟ ਜਿਸਮ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਮੀਜ਼ ਤੇ ਬੁਨਿਆਨ ਵੀ ਨਾਲ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਬੁਨਿਆਨ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕੋਟ ਇਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਬੁਨਿਆਨ ਵਾਂਗ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੇ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਪੀਵੈ॥
ਵਜਹੁ ਨਾਨਕ ਮਿਲੈ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਰਿਦ ਜਧਿ ਜਧਿ ਜੀਵੈ॥

(ਆਸਾ ਮ: ੫-੧੧੬)

ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਫਲ (ਮਜ਼ਦੂਰੀ) ਨਾਮ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਪੋ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਪੇ ਹੀ ਵੱਸ ਆ ਜਾਣਗੇ, ਤਾਂ ਬੀ ਨਾਮ ਨਾ ਛੱਡੋ। ਜੇ ਨਾਮ ਛੱਡਿਆ ਤਾਂ ਗਿਆ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ - "ਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ" ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਹਾਂ।

ਗੁਰਾ ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ
ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ ਸੋ ਸੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ॥

(ਜਪੁਜੀ)

ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਾਇਆ, ਉਹ ਜੋਗੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਪੀਆ ਬੀ। ਪਰ ਉਹ ਰਸੀਆ ਹੋਵੇ, ਸੰਸੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਤੂਠਾ ਰਸ ਨਹੀਂ ਚੱਖਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਰਸ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ? ਕਾਮ ਨੂੰ ਜਾਂ ਜੋਗੀ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਰਹਿਕੇ ਬੁੜਾਪੇ ਵਿਚ ਆਸ ਤੌਰ ਇਨਸਾਨ ਕਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸਾਡੀ ਖਾਧੀ ਬੁਰਾਕ ਵਾਸਤੇ ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਜਿੱਤਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਪਰਮਾਰਥ ਦੀ ਰਾਹ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ : -

- (੧) ਇਕ ਵੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਖ ਕੇ ਫਿਰ ਆਖਣ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰੋ।
 - (੨) ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਬਰੋਜ਼ ਭਰੋਸਾ ਵਧੋ।
 - (੩) ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਠੰਦ ਜੇਹੀ ਭਾਸੋ।
 - (੪) ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ, ਜੋ ਦੁਖਦਾਈ ਹਨ, ਘਟਦੇ ਜਾਣ।
-

੧੦-੪-੫੨

“ਵਾਹਿਗੁਰੂ” ਜੋ ਰਸਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਵੇਰ ਕਹਿ ਕੇ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰੀ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਚਾਰ ਵਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰੋ। ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਮੇਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾਮ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਫ਼ਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਮਾਨੋ ਕਿ ਬਾਹੁਦ ਦੇ ਢੇਰ ਤੇ ਗੱਦੀ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ‘ਤਾਣ ਹੋਏ ਹੋਏ ਨਿਤਾਣਾ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਭਰੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਜਰਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਤਕ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਆਗਿਆ ਨਾ ਕਰੇ, ਤੇ ਕਹੋ ਕਿ ਹੁਣ ਤੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੋਕ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਸਾਡੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸੇ, ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਆਪ ਭਾਲ ਕੇ ਕੱਢਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਮਾਇਆ ਤੇ ਅਟਕੈ
ਲੈ ਨਰਜਾ ਮਨੁ ਤੋਲੈ ਦੇਵਾ।

(ਬਿਲਾਵਲ ਕਬੀਰ)

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਸਿੱਖ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਗੋ 'ਜੇ ਗੁਰ ਝਿੜਕੇ ਤ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ' ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਬੀ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

ਜਦ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਆਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਈ ਅੰਹਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅਟਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣਾਂ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਮਨ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂੰ ਉੱਚਾ ਉਠ ਕੇ ਭਲਾਈ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਫੇਰ ਬੁਰਿਆਈ ਵੱਲ ਘਸੀਟ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸੁਰਤ ਉੱਚੀ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰੋ। ਜਦ ਨੀਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਲਾਹਨਤ ਪਾਵੇ; ਪਸਚਾਤਾਪ ਵਿਚ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰੋ; ਅਰਥਾਤ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਨੀਵੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਵੱਲ ਮਿਲੇ।

ਭਲੇ ਪੁਰਸ ਸਦਾ ਇਸ ਗਿਗਾਵਟ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਦ ਸੁਰਤ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਹਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

“ਵਾਹਿਗੁਰੂ” ਨਾਮ ਕੌਤਕ ਹਾਰ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਕ living force (ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ) ਹੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਰੂਹ ਵਿਚ ਉਛਾਲੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਹਰਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਸੌਲੀ ਬੀ ਪੇਟ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਘੜਾ ਮਿੱਟੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਬੀ ਆਤਮਾਂ ਤੇ ਅਨਾਤਮਾਂ ਦੀ ਮਿਕਸਰ ਮਿਲਾਵਟ (mixture) ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਤਮਾਂ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਜੋ ਘੜੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ) ਨਾਲ ਇਕ ਮਿੱਕ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਭਰੇ ਘੜੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਧਰ ਦੇਵੀਏ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਘੜੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਪਾਣੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨਾਮੀ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਸਭ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਉਤਮ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਉਸ ਨੂੰ surrender ਕਰਦੇ (ਸੌਂਪਦੇ) ਹਾਂ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨੀ ਢਹਿ ਧੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਲਾਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਧਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਧੈਂਦੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਣ ਪਈ ਝ੍ਰੀਮਤ ਦੀ ਮਰਦ ਨੂੰ ਲਾਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਅਸੀਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੌਧ ਚਿੰਖੇਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਤੱਕ ਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ੀ ਲਾਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

"ਸਰਮ ਪਈ ਨਾਰਾਏਣੈ ਨਾਨਕ ਦਰਿ ਪਈਆਹਾ॥"

(ਬਾਗ ਮਾਂਹਾਂ ਮਾਝ)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜੀਰਾਂਦ (ਸਬਰ) ਤੇ ਨਿੰਮ੍ਤਾ ਦੀ ਬੜੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਾਮ ਪਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਸਿੱਧੀਆਂ ਤੇ ਰਿੱਧੀਆਂ ਅਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਰੇਖਾਵੇਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਉਮੈਂ ਆਈ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ:-

ਹਉਮੈਂ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਵਿਰੋਧੁ ਹੈ॥

(ਵਡਹੰਸ ਮ: ੩-੧੨)

--੦--

੧੧-੪-੫੨੨

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਕ mathematical point (ਨੁਕਤ) develop (ਪੈਦਾ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲਾਲ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ positive (ਫਾਇਲੀਅਤ) ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਹੀ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸਾਹਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ -

"ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚ ਗਲ ਮੁਕਦੀ ਹੈ"। ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ ਦਾ ਖਟ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਰੋਸਾ ਇਕ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਇਹ ਮਨ ਦੇ positive (ਮੁਸ਼ਤ੍ਰੀ ਦਸ਼ਾ) ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਫਕੀਰ ਦਾ ਮਨ ਜਦੁਦ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ negative (ਮਨੀਂਦੀ ਦਸ਼ਾ) ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਰ positive (ਮੁਸ਼ਤ੍ਰੀ ਦਸ਼ਾ) ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਸੇ ਦਾ ਹੋਣਾ ਇਹ negative (ਮਨੀਂਦੀ ਦਸ਼ਾ) ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਇਕ ਤਾਂ ਮਨ positive ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਦੁਸਰੇ ਉਸ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮੇਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰਨਾਂ ਦਾ ਬੀ ਉਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯਾ

ਨਾਮੀ ਪੁਰਖ ਗੁਣ ਸਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਥੋ-ਲੋੜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਸੁਤੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ? ਪਰ ਉਹ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਹਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੁਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰੀ ਤਾਪ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਨਿਵਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਦੀ positive (ਮੁਸ਼ਤ੍ਰੀ) ਹਾਲਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਤਪਾਲੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਈ ਹੈਜ਼ੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ (ਵਥਾ) ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਬਖ਼ਜ਼ਿਆ।

ਨਾਮ ਹੀਨ negative (ਨਨੀ) ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ:-

ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸਭ ਚੁਠ ਪਰਾਨੀ॥
ਗੋਵਿਦ ਭਜਨ ਬਿਨੁ ਅਵਰ ਸੰਗ ਰਾਤੇ
ਤੇ ਸਭ ਮਾਇਆ ਮੁਠ ਪਰਾਨੀ॥

(ਰਮਕਲੀ ਮ: ੫-੨੪)

ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਕੋਈ ਸਫਲਤਾ ਦੇਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਨਾਮ ਦੀ ਹੀ ਬਰਕਤ ਹੈ। "ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਚਿੰਤਾਮਣੀ" ਹੈ, ਪਰ ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ "ਕਰੁਣਾਮਾਜ" ਹੈ। ਆਪ ਤੁਠ ਕੇ ਦੌਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਦੀਨ ਰਾਇਆਲ ਭੀ ਹੈ।

--੦--

੧੯-੪-੫੨

'ਅਰਦਾਸ' - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਪਣੀਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸੀਸ ਦਿੱਤੇ, ਬੰਦ ਬੰਦ ਬਟਾਏ, 'ਚਰਖੜੀਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ'।

ਅੱਜ ਅਰਦਾਸੀਏ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ 'ਚਰਖੜੀਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ' ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਹਿਵਨ ਹੀ ਭੁੱਲ ਹੋਈ। ਇਸ ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਵਿਹਾ ਇਹ ਅੱਖਰ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਦੇਣੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਚਰਖੜੀਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ

ਸਜ਼ਾ ਬੜੀ ਸਖਤ ਸੀ। ਦਿਮਾਗ ਫਿਰਾ ਦੇਂਦੀ ਸੀ। ਚਰਖੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਥੀ ਇਸਲਾਮ ਨਾ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਅੱਖਰ ਚੈਣਵੇਂ ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਲ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ
ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।

ਇਸ ਜੀਵ ਦੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਤਿੰਨ ਸਨਬੰਧ ਮੁੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ :

(੧) ਅਪਣੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨਾਲ,

(੨) ਅਪਣੇ ਨਾਲ, ਤੇ

(੩) ਜਗਤ ਨਾਲ।

ਜੀਵ ਦਾ ਅਪਣੇ ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਨਾਮ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਦਵਾਰਾ ਸੁਖਦਾਈ ਤੇ ਸਦਾ ਇਕ ਰਸ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਸਨਬੰਧ ਹੈ। ਅਪਣਾ ਆਪਾ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੁਝਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਤਰੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਖੇਡੇ ਵਾਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਸੌਮੌਂ ਨਾਲ ਜੁਝਿਆ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੈਵੀ ਜੋਤ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਰਹੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬਲਬ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾਤੇ ਪਾਵਰ ਹਾਉਸ ਨਾਲ ਜਦ ਤਕ ਜੁਝਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ, ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਆਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ, ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਆਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਯਾਦ (ਸਿਮਰਨ) ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਂਦੇ ਹਨ:-

ਜਾ ਕੇ ਸੰਗ ਤੇ ਬੀਛੂਰਾ ਤਾਹੀ ਕੇ ਸੰਗ ਲਾਗੁ ॥

(ਸਲੇਕ ਕਬੀਰ ਜੀ - ੧੨੯)

ਚੁਜਾ ਸੰਬੰਧ ਸਾਡਾ ਮਨ ਨਾਲ ਹੈ। ਮਨ ਬੜਾ ਚੰਚਲ ਹੈ, ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਮਨ-ਮੋਹਨ ਖਿੱਚਾਂ ਵੱਲ ਉੱਡ ਕੇ ਇਹ ਅਪਣਾ ਅਸਲਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਐਸੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਵੱਲ ਦੌੜਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਸੌਮੇ ਦੇ ਵਸਫ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਸ

ਗੁਰਮੁਖ ਮਿਖਯਾ

ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਇਹ ਡਿੱਗਦਾ ਢਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੱਟਾਂ ਫੇਟਾਂ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਦੁੱਖ ਪਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਭ੍ਰਮਣ ਵਲੋਂ ਹੋੜ ਕੇ ਅੰਦਰ 'ਸਿਮਰਨ' ਵਿਚ ਜੋੜਨਾਂ ਹੈ, ਸਮਝਾਉਣਾ ਤੇ ਟਿਕਾਉਣਾ ਹੈ।

ਮਨ ਰੇ ਬਿਚੁ ਰਹੁ ਮਤੁ ਕਤ ਜਾਹੀ ਜੀਉ॥
ਬਾਹਰਿ ਚੂਡਤ ਬਹੁਤੁ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ
ਘਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਘਟ ਮਾਹੀ ਜੀਉ॥

(ਸੋਰਠਿ ਮ: ੧-੯)

ਉਹ ਘਰ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੀ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਯਾਦ ਹੈ। ਉਹ ਰਸਾਲ ਪਦਾਰਥ ਹੈ। ਇਹ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਤੀਜਾ ਸੰਬੰਧ ਜਗਤ ਨਾਲ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਿਤਵਨਾ ਤੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

ਨਾਨਕ ਨਾਮ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ,
ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।

ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਦੀ ਜੋੜਨਹਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਉਚੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਇਕ ਨਿਕੇ ਜਿਹੇ ਫਿਕਰੇ ਵਿਚ ਗੁੰਦ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸਿਮਰਤੀ ਦੇ ਸਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਹਿਮ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਈ ਵਾਰ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਅਸਾਂ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਨਾਮ ਨਾਲ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ। ਮਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ ਜਗਤ ਜੰਜਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗਣ ਦੇਣਾ ਤੇ ਜਗਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਮਾਤ੍ਰ ਨਾਲ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਨਾਲ। ਨਾਮ ਜਪ ਜਪਾਕੇ ਸਾਡਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਦਿਸਦਾ, ਤੇ ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗੀਦਾ ਹੈ -

ਜੱਤ੍ਰੂ ਤੱਤ੍ਰੂ ਬਿਰਾਜ ਹੀ ਅਵਧੂਤ ਰੂਪ ਰਸਾਲਾ।

.....
ਜੱਤ੍ਰੂ ਤੱਤ੍ਰੂ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ।

(ਜਪ ਸਾਹਿਬ ੨੯-੮੦)

--੦--

੨੯-੪-੫੨ (ਸ਼ਾਮਾਂ ਵੇਲੇ)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਹੁ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨੀ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਨਿਰਮੋਲਕ ਹੀਰੇ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਕਦਰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬੜੇ ਬੜੇ ਜੋਗੀ ਤੇ ਭਗਤ ਜਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਤਾਂ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਇਕ ਮਹਾਤਮਾਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੰਤ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਵੇਰ ਆਪਨੂੰ ਖੇਚਲ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਸਾਰਾ ਜਿਸਮ ਛਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਕਿਹਾ : ਕਿ ਮੈਂਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲਿਟਾ ਦੇਵੋ ਤੇ ਪਾਠ ਸੁਣਾਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਭਾਵਨਾਂ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪਾਠ ਸੁਣਿਆਂ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਨੌਰੋਆ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਕ ਸੰਤ ਸ੍ਰੀ ਛਾਲੋਨੇ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵੱਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲ : 'ਸੰਤ ਗਾਬਾ' ਵਿਚ ਛਪੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਫੈਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਅਟਾਵੇ ਦੇ ਇਕ ਰਦੀਸ ਸ੍ਰੀ ਵਿਨਾਯਕ ਰਾਉ ਚੌਥੇ ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਆਏ, ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਤੇ ਵਿਸਮਾਦ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਸਵਰਨ ਮੰਦਰ ਦੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗੁਫਤਗੁ ਵਿਚ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਸਨ :-

"ਹਮ ਲੋਗ ਅਵਾਤਾਰੋਂ ਕੋ ਮਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈਂ, ਪਰ ਦੇਖੋ, ਰਾਮ ਜੀ ਆਏ, ਕਿਸ਼ਨ ਜੀ ਆਏ, ਹਾਂ ਆਏ ਅੰਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਧਰ ਦੇਖੋ ਕਲਿਜੁਗ ਮੌਗੁ ਰਾਮਦਾਸ ਆਏ

ਮਗਰ ਗਏ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹਮਾਰੇ ਪਾਸ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਕੀਰਤਨ ਕਾ ਰੂਪ ਲੇ ਕਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਰਚ ਕਰ ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਮੌਗੁ ਬਿਰਾਜ ਗਏ। ਆਨਾ ਯੇਹ ਹੈ, ਕਿ ਸਦਾ ਹਮਾਰੇ ਪਾਸ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਕੀਰਤਨ ਕਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਆ। ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਬਾਣੀ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਾ ਰੂਪ ਲੇ ਕਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਰਚ ਕਰ ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਮੌਗੁ ਬਿਰਾਜ ਗਏ। ਆਨਾ ਯੇਹ ਹੈ, ਕਿ ਸਦਾ ਹਮਾਰੇ ਪਾਸ ਰਹਿ ਗਏ। ਕੀਰਤਨ ਰੂਪ ਹੋ ਕਰ ਹਮ ਕੋ ਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆ, ਯੇਹ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ਕਰ ਆਨਾ ਸਫਲ ਆਨਾ ਹੈ।"

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹਾਨ ਘਾਲੀ ਸੰਤ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹਨ। ਜੋ ਬੜੇ ਪੰਡਤ, ਵੇਦ ਵੇਤਾ ਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਉਪਾਸਕ ਸਨ। ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਪਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਗੋਪੀ ਹੋਣ ਦੇ ਚਾਉ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਕੰਨੀ ਬੁੰਦੇ ਪਹਿਨਦੇ ਤੇ ਬੁੰਦਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਜੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ। ਉਹ ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆ, ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਸਭ ਕੁਝ ਛੁਟ ਗਿਆ। ਨੇਸ਼ਟਾ ਹੀ ਬਦਲ ਗਈ; ਕਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਧਿਆਨੀ ਸਿੱਧ ਸਨ, ਤੇ ਕਿਥੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਉਚ ਮਰਤਬੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਅਤ੍ਿਿਪਤ ਅਕਾਖਿਆਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬੀਤਣ ਲੱਗਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸ਼ਨ ਉਪਾਸਕ ਪਹਿਲੇ ਸੇਵਕ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੱਸਕੇ ਰਾਤੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚਲੇ ਤਾਂ ਜਾਣਾ, ਪਰ ਜਦ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਉਥੋਂ ਚੁਪੀਤੇ ਨੱਸ ਆਉਣਾ, ਤੇ ਦੌੜ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜਣਾ। ਜਿਥੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਡੰਡਉਤ ਵਿਚ ਪੈਕੇ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਨੀਆਂ - "ਹੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ! ਇਸ ਅਪਣੇ ਅਯਾਣੇ ਅੰਨ ਮੂਰਖ ਬਾਲਕ ਕੋ ਕਭੀ ਨਾ ਬਿਛੋਰਾ ਕਰੋ। ਅਪਣੇ ਪਾਵਨ ਚਰੱਨ ਸੇ ਕਭੀ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋਨੇ ਦੀਆ ਕਰੋ, ਸਦਾ ਰੱਖੋ ਅਪਣੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਮੌਗੁ" ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਪਈ ਸੀ।

--੦--

੧੨-੪-੫੨

ਫਕੀਰ ਵਿਚ wisdom (ਦਾਨਾਈ) ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। “ਯੋਰੇ ਸ਼ਲਿਮ” ਵਿਚ ਲੋਕ ਇਕ ਤ੍ਰੀਮਤ ਨੂੰ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਚਾਨਕ Christ (ਬੀਸਾ) ਉਥੇ ਆ ਨਿਕਲਿਆ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਗੁਨਾਂਹਗਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਪਰਾਏ ਪੁਰਸ਼ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੀਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜ਼ਰਾ ਠਹਿਰੋ! ਇਸ ਗੁਨਾਂਹਗਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਮਾਰੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਪ ਕਦੀ ਗੁਨਾਂਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚ ਫੁਰੀ। ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਬੀਸਾ ਨੇ ਤ੍ਰੀਮਤ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਗੱਖਿਆ, ਪਿਛਲੇ ਗੁਨਾਂਹ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੇ, ਤੇ ਕਿਹਾ - Go and sin no more (ਜਾਹ ਫੇਰ ਗੁਨਾਹ ਨਾ ਕਰੀ)।

ਬੁਲ੍ਹੇ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਿਨੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲੱਗਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ 'ਮੁਸਲਮਾਨ'। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਤੇ ਕਿਹਾ: ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਹ ਕਾਫਰ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰੋ। ਜਦ ਬੁਲ੍ਹੇ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਮਸਜਿਦ ਅੱਗੇ ਲੇਟਿਆ ਤੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲੱਗਾ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਬੁਲਾਨ, ਇਸ ਨੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਛੱਡੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮਸਤ ਫਕੀਰ ਹੈ, ਜਾਣ ਦੇਵੋ। ਫਕੀਰ ਬਣੇ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਨਾ ਹੋਇਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਿਆ ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਜਦੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ danger (ਖਤਰਾ) ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਹਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੂਤ ਨਾ ਆ ਬਸੇ। ਜਿਵੇਂ ਖਾਲੀ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਲੋਕ ਆ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਮਾਰਗ ਵਿਚ safety (ਬਚਾਉ) ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ “ਗੁਰਮੁਖ ਸਉ ਕਰਿ ਦੋਸਤੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਉ ਲਾਇ ਚਿਤੁ”। ਜੇ ਕੋਈ ਕਰੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ danger signal (ਖਤਰੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ) ਸਮੱਝੋ। ਇਹ ਜਾਂ ਮਿਸਮਰੋਜ਼ਮ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ ਜਾਂ ਭੂਤ ਵਿੱਦਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯਾ

ਇਕ ਰਾਧਾ ਸਵਾਮੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸਮਾਧੀ ਲਗਾ ਕੇ ਚੰਦ ਤਾਰੇ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ suggestion ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਦ ਵੱਡਾ ਤੇ ਤਾਰੇ ਛੋਟੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਦਰਸ਼ਾਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਾਰੇ ਚੰਦ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਜਿਆਦਾ ਦੂਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਓਹ ਛੋਟੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ? ਝੂਠੇ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਹੋਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਰੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਬੀਬੀ ਇਕ ਫਕੀਰ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠਾਂ ਏਨੀ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਨ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ।

ਜੇ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਉਠਣ ਵੇਲੇ ਤਬੀਅਤ ਹਲਕੀ ਫੁਲਕੀ ਤੇ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ ਜਾਪੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਭੂਤ ਵਿੱਦਿਆ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਮਨ ਵਿਚ peace (ਸ਼ਾਂਤੀ) ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ ਨੀਦ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨੀਦ ਆਵੇ ਤਾਂ warning(ਖਤਰੇ) ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਖਣੀ, ਇਹ spiritualism (ਰੂਹਾਨੀਅਤ) ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਹੈ:-

ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦਿ ਉਜਾਰੋ ਦੀਪਾ॥

(ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫-੮੭)

--੦--

੧੯-੪-੫੨

ਜਦ ਜਗਿਆਸੂ ਵਿਚੋਂ ਹਉਮੈਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਅਪ ਹੀ ਆ ਸਮਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ vacuum(ਖਲਾ) ਹੋਵੇਗੀ, ਉਥੇ air (ਵਾਯੂ) ਆਪ ਹੀ ਆ ਵੱਡੇਗੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਪ yearn ਕਰਦਾ (ਲੋਚਦਾ) ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਮੁੜ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆ ਜਾਣਾ ਅਸੀਂ ਹੀ ਹਾਂ ਜੇ ਹੋਰ ਹੋਰ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਯਾ